ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 788

Archeologienota

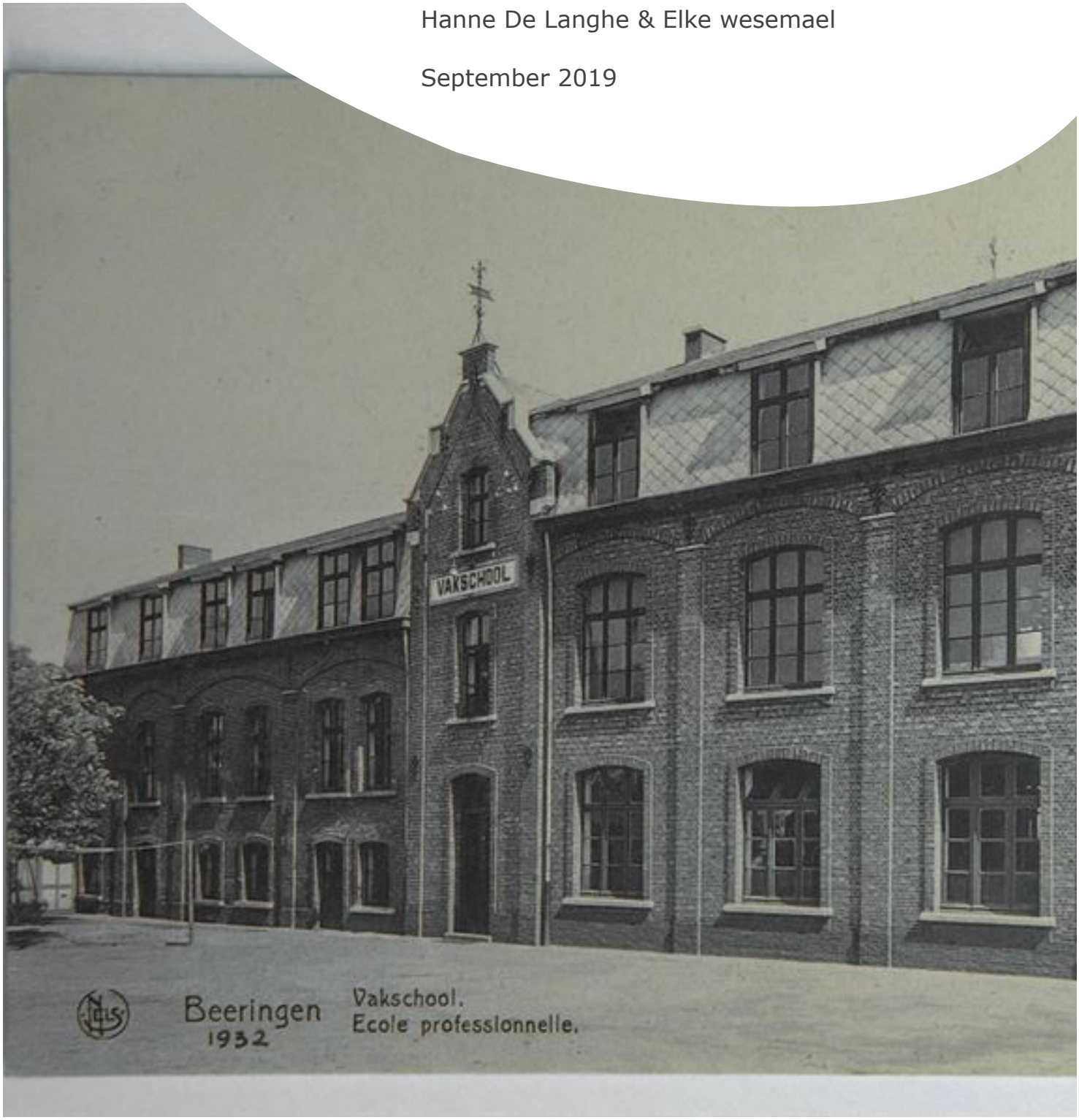
Beringen, Blijkstraat

VTI fase 3: Sloop van schoolgebouwen

Deel 1: Verslag van Resultaten

Hanne De Langhe & Elke wesemael

September 2019

ARON-RAPPORT 788

ARCHEOLOGIENOTA

BERINGEN, BLIJKSTRAAT
VTI FASE III
SLOOP VAN SCHOOLGEBOUWEN

Hanne De Langhe & Elke Wesemael

Tongeren
2019

Colofon

ARON rapport 788 – Archeologienota Beringen, Blijkstraat, VTI fase 3. Sloop van de schoolgebouwen.

Erkend archeoloog: Hanne De Langhe (OE/ERK/archeoloog/2016/00156)

Auteurs: Hanne De Langhe & Elke Wesemael

Bijdragen: /

Foto's en tekeningen: ARON bvba (tenzij anders vermeld)

Wettelijk depot: D/2019/12.651/96

ARON bvba bewaart op een beveiligde wijze enkel informatie over opdrachtgevers en initiatiefnemers met specifieke doelen. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Gegevens worden op vraag van de opdrachtgevers of initiatiefnemers aangepast of gewist.

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau
Neremweg 110
3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 012/225.250

© ARON bvba, Archeologisch projectbureau, 2019

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL 1
INLEIDING 3
DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN 5
HOOFDSTUK 1. BUREAUONDERZOEK 5
1 Beschrijvend gedeelte 5
1.1 Administratieve gegevens 5
1.2 Archeologische voorkennis 7
1.3 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden 7
1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen 7
1.5 Werkwijze, verloop en actoren 9
2 Assessment 11
2.1 Situering van het onderzoeksgebied 11
2.2 Historische situering 17
2.2.1 Beknopte historiek van Beringen 17
2.2.2. Beknopte historiek van het onderzoeksterrein 22
2.3 Archeologische situering van het onderzoeksgebied 32
2.4 Gaafheid van het terrein: gekende verstoringen 33
2.5 Onderzoeksvragen 35
2.6 Kennisvermeerdering 41
2.6.1 Potentieel, aard en motivering 41
2.6.2 Methodiek voor vervolgonderzoek 41
3. Samenvatting 42
DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN 44
1. Gemotiveerd advies 44
1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek 44
1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied 44
1.3 Impact van de geplande bodemingrepen 45
1.4 Bepaling van maatregelen 45
2. Programma van maatregelen: sloopbegeleiding 46
2.1 Administratieve gegevens 46
2.2 Wetenschappelijke doelstellingen en onderzoeksvragen 47
2.3 Het onderzoek 48
2.3.1 Algemeen 48
2.3.2 Het veldwerk 49
2.3.3 Vondstverwerking en rapportage 56
2.4 Actoren 58
2.4.1 Samenstelling onderzoeksteam 58

2.4.2 Noodzakelijke competenties....58
2.5 Geschatte tijdsduur....58
2.6 Kostenraming....59
2.7 Vergaderingen....60
2.8 Randvoorwaarden voor bewaring van het archeologisch ensemble....60
3. Programma van maatregelen: behoud in situ....61
3.1 Afbakening van het projectgebied....61
3.2 Strategie....62
3.3 Uitvoeringswijze....64
3.4 Fasering....64
3.5 Competenties van de uitvoerder....65
3.6 Risicofactoren....65

BIBLIOGRAFIE

BIJLAGEN

Bijlage 1: Periodentabel A4
Bijlage 2: Kadasterplan
Bijlage 3: Afbeeldingenlijst
Bijlage 4: Fotografisch verslag
Bijlage 5: Inplantingsplan bestaande toestand (BT)
Bijlage 6: Rioleringsplan bestaande toestand (BT)
Bijlage 7: Overzichtsplan aanwezige nutsleidingen op bestaande toestand (BT)
Bijlage 8: Overzichtsplan werfbegeleiding
Bijlage 9: Plannen en doorsnedes (huidige?) toestand

INLEIDING

De initiatiefnemer plant op een ca. 1,47 ha groot gebied langs de Blijkstraat, August Cuppensstraat en de Burgemeester Geyskensstraat in Beringen (prov. Limburg) de sloop en herontwikkeling van het voormalige VTI scholencomplex (fase 3). Voor dit project is een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist.

Gezien voor de realisatie van dit project bodemingrepen uitgevoerd zullen worden, het terrein niet in een gebied ligt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, het terrein niet binnen een gabarit bestaande lijninfrastructuur valt, het terrein niet in een beschermde archeologische site ligt, het terrein in een vastgestelde archeologische zone valt, het perceeloppervlak groter is dan 3000 m², de bodemingreep groter is dan 1000 m², de aanvrager niet publiekrechtelijk is en het terrein in woon- of recreatiegebied gelegen is, is het toevoegen van een in akte genomen archeologienota aan de vergunningsaanvraag verplicht.[1]

Een archeologienota is een document dat opgemaakt wordt op basis van een archeologisch vooronderzoek en dat niet alleen administratieve gegevens van het onderzoeksgebied bevat, maar ook een verslag van de resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.[2] Het doel van het archeologisch vooronderzoek bestaat in het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site in een onderzoeksgebied en indien deze aanwezig is te bepalen wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van de bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.[3]

De *Code van Goede Praktijk* draagt een aantal methoden aan van archeologisch vooronderzoek op basis waarvan deze evaluatie kan gebeuren. Deze vooronderzoeken zijn opgedeeld in vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem zoals bureauonderzoek, landschappelijk boor- of profielputtenonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering, én vooronderzoeken met ingreep in de bodem zoals verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten en proefputten in functie van steentijd artefactensites.[4]

Elk vooronderzoek start met een bureauonderzoek, waarbij de nodige beschikbare bronnen en literatuur geraadpleegd worden. Vervolgens volgt een afweging of er hierna reeds voldoende informatie over het terrein beschikbaar is om:

1. de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site te staven
2. een gemotiveerde uitspraak te kunnen doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen
3. een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken
4. een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken

Wanneer bovenstaande vragen na het bureauonderzoek nog niet met voldoende onderbouwing beantwoord kunnen worden, dienen aanvullende methoden van vooronderzoek te worden toegepast. Na voltooiing van elke fase wordt opnieuw afgewogen of deze fase voldoende informatie heeft opgeleverd om dezelfde vragen te beantwoorden. Indien dit niet het geval is, volgt verder vooronderzoek.[5] Welke methode gehanteerd wordt, is afhankelijk van onderstaande vier criteria:

1. Is het mogelijk om deze methode toe te passen op het terrein?
2. Is het nuttig om deze methode toe te passen op het terrein (levert het iets op?)
3. Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op het terrein?
4. Is het noodzakelijk om deze methode toe te passen op het terrein (kosten-batenanalyse)?

[1] Zie hiervoor de beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen. https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf
[2] Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen (CGP 2019), p. 15.
[3] CGP 2019, p. 28.
[4] CGP 2019, p. 28-30.
[5] CGP 2019, p. 28-33.

Vooraleer de opportuniteit van vooronderzoek met ingreep in de bodem af te wegen, wordt eerst de geschiktheid van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen. Het doel van een archeologisch vooronderzoek dient immers met een minimum aan destructie van het archeologisch archief bereikt te worden.[6]

Idealiter wordt het archeologisch vooronderzoek integraal uitgevoerd voorafgaand aan de aanvraag van de omgevingsvergunning. In sommige gevallen, omschreven in artikel 5.4.5 van het Onroerenderfgoeddecreet, is het echter niet mogelijk of wenselijk om de vooronderzoeken met ingreep in de bodem voorafgaand aan de aanvraag van deze vergunning uit te voeren. In dat geval meldt de erkende archeoloog de resultaten van het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bij het agentschap, als een in akte te nemen archeologienota overeenkomstig de procedure uit art. 5.4.12 van het Onroerenderfgoeddecreet en de uitvoeringsbepalingen erbij.[7]

In het kader van deze archeologienota met uitgesteld traject werd enkel een bureauonderzoek uitgevoerd. Gezien het op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek (Deel 1, hoofdstuk 1) mogelijk is om de hoogstwaarschijnlijke aanwezigheid van archeologische waarden en de impact van de geplande werken hierop in het onderzoeksgebied aan te tonen, dringt een verder aanvullend archeologisch onderzoek in de vorm van een werfbegeleiding zich op. Het plan van aanpak van dit vervolgonderzoek is omschreven in Deel 2.

[6] CGP 2019, p. 32-33.
[7] CGP 2019, p. 29.

DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN

HOOFDSTUK 1. BUREAUONDERZOEK

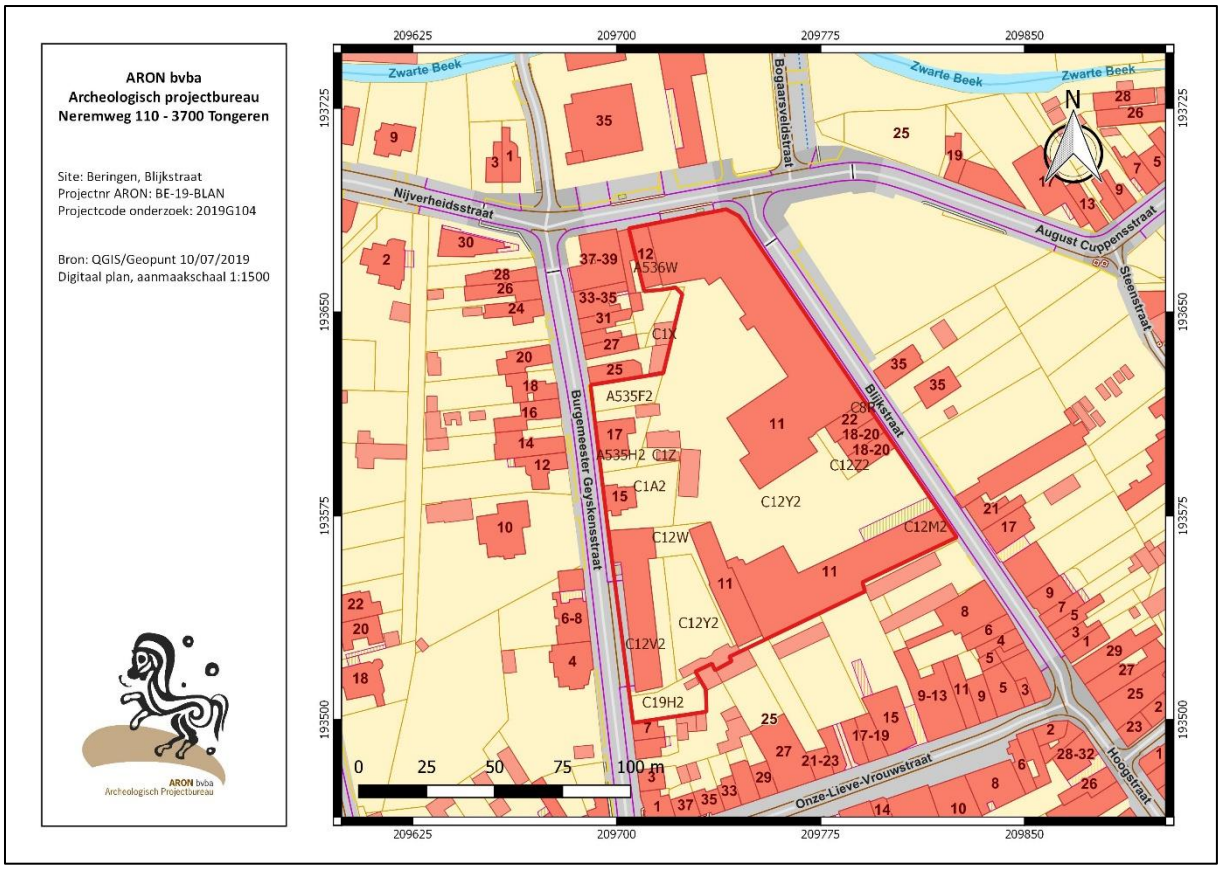
Het archeologisch bureauonderzoek beoogt om op basis van gekende of ontsloten bronnen het onderzoeksgebied af te bakenen en te beschrijven, reeds verstoorde zones in kaart te brengen, gekende aardkundige en paleo-ecologische kenmerken te inventariseren en gekende archeologische en historische waarden en indicatoren te inventariseren en in te schatten.[8]

1 Beschrijvend gedeelte

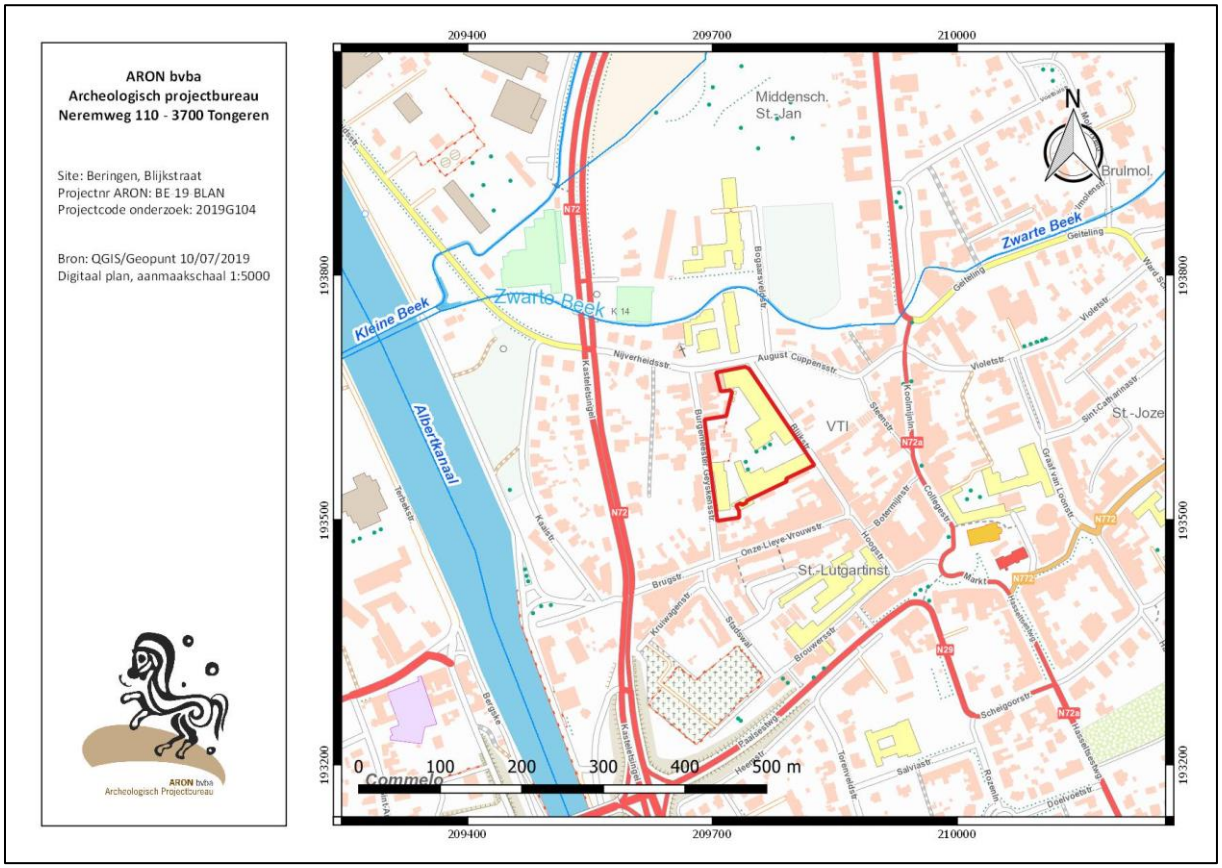
1.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2019G104	
Naam en erkenningsnummer Archeoloog Rechtspersoon	Elke Wesemael OE/ERK/Archeoloog/2015/00007 ARON bvba Archeologisch Projectbureau, Neremweg 110, 3700 Tongeren OE/ERK/Archeoloog/2015/00006	
Actoren en specialisten binnen het project	Functie	Naam
	Erkend archeoloog Projectleiding Assistent archeoloog	Hanne De Langhe Elke Wesemael Joris Steegmans, Tom Lees
Extern wetenschappelijk advies	Nvt.	Nvt.
Locatiegegevens	Limburg, Beringen, Blijkstraat, August Cuppensstraat en Burgemeester Geyskensstraat, voormalige VTI scholen.	
Oppervlakte	Het totale projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 14 701 m², waarvan ca. 7734 m² bebouwd is, 6557 m² verhard is, en 410 m² een tuin is.	
Bounding box coördinaten	X-min, Y-min: 209690.3650780309981201,193498.8893637460132595 X-max, Y-max: 209825.0811404559935909,193687.8093637459969614	
Kadasternummers	Beringen afd. 1, sectie A, nrs. 535f2, 535g2, 535h2, 536w en afd. 1, sectie C, nrs. 1z, 1x, 1a2, 8r, 12m2, 12v2, 12w2, 12y2, 12z2, 19h2 (*afb. 1*)	
Thesaurusthermen[9]	Bureauonderzoek, Beringen, stadsomwalling	
Overzichtsplan verstoringen	Zie *BIJLAGE 7*: Overzichtsplan aanwezige nutsleidingen op bestaande toestand (BT)	

[8] CGP 2018, p. 48.
[9] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus

Afb. 1: Kadastraal plan met perceelgrenzen en afbakening van het onderzoeksterrein in het rood

Afb. 2: Uittreksel uit de topografische kaart met afbakening van het onderzoeksterrein in het rood (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be)

1.2 Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied zelf werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Wel ligt het onderzoeksterrein ter hoogte van de middeleeuwse stadsvesten van Beringen zoals aangeduid in de CAI. Binnen de stadsomwalling zijn nog een drietal andere CAI-locaties gekend die dateren vanaf de vroege ijzertijd tot de nieuwe tijd, hetgeen wijst op een continue menselijke aanwezigheid vanaf de ijzertijd. Ook buiten de stadsomwalling zijn in de omgeving enkele CAI-locaties gekend die dateren vanaf deze periode.

1.3 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden

Het archeologisch bureauonderzoek heeft als doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken, de bewaringstoestand en de wetenschappelijke waarde ervan en zijn relatie met het landschap. Verder wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd, van de uitvoeringswijze van deze werken en van de potentiële impact van deze werken op het bodemarchief.[10]

Gezien het onderzoeksgebied gelegen is in een zone met een hoge densiteit aan bebouwing in het verleden, dient tevens bijzondere aandacht besteed te worden aan de bouwhistoriek in het gebied.

Volgende onderzoeksvragen vragen dienen tijdens het bureauonderzoek behandeld te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische gegevens in het projectgebied?
- Welke informatie geven de gekende historische en iconografische gegevens van het projectgebied?
- Hoe is de evolutie van de historische bebouwing van het terrein?
- Wat is de geschiedenis van het landgebruik van het terrein?
- Wat zijn de gekende verstoringen (van de huidige verhardingen, riolering, allerhande leidingen, enz)? Hoe diep gaan deze verstoringen en over welke oppervlakte verspreiden ze zich?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande en gekende bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk? Indien ja, motiveer de keuze van de te gebruiken methode.

Randvoorwaarden:

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd voor de volledige zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden. Perceeldelen die buiten deze zone vallen, werden slechts opgenomen voor zover zij meer info gaven over de landschappelijke, historische en archeologische situering van het onderzoeksgebied.

1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen

De initiatiefnemer plant op een 1,47 ha groot gebied langs de Blijkstraat, August Cuppensstraat en de Burgemeester Geyskensstraat in Beringen (prov. Limburg) de sloop en herontwikkeling van het voormalige VTI scholencomplex (fase 3).

De huidige omgevingsvergunning omvat louter de sloop van alle gebouwen met uitzondering van de B-blok (*Afb. 3*, geel), de verwijdering van verhardingen en het rooien van aanwezige begroeiing (*Afb. 3*). Bij de volgende

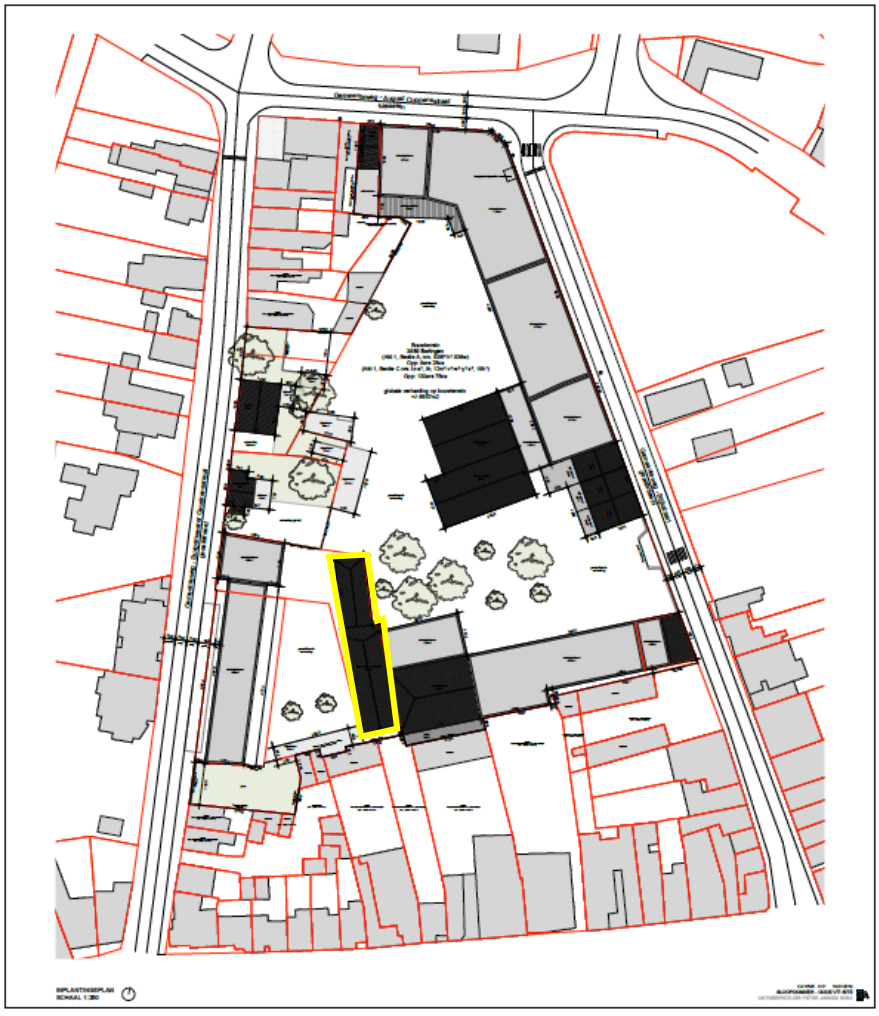
[10] CGP 2019, p. 48.

omgevingsaanvragen zullen per gebouw archeologienota's opgemaakt worden rekening houdend met de nieuwe bebouwing.[11]

De gebouwen worden gesloopt in twee fases: fase 1 betreft de afbraakwerken op percelen 535f2, 535g2, 536w en afd. 1, sectie C, nrs. 1z, 1x, 1a2, 8r, 12m2, 12v2, 12w2, 12y2, 12z2, 19h2 en fase 2 betreft de afbraakwerken op perceel 535h2, gesitueerd ter hoogte van de Burgemeester Geyskensstraat 17 in het westen van het onderzoeksterrein.

Bij de afbraakwerken wordt zo weinig mogelijk gegraven opdat het terrein zo weinig mogelijk verstoord wordt. De funderingen zal men hiertoe hoogstwaarschijnlijk zoveel mogelijk laten zitten. Dit om achteraf extra ingrepen te vermijden om het terrein terug vlak en berijdbaar te maken. Ook stronken van gerooide bomen zal men in deze fase laten zitten of slechts uitfrezen met een puntfrees. Kelders worden plaatselijk wel uitgehaald (opp.: ca. 140 m², 68 m², 339 m², 70 m², 125 m² en 100 m², zie *Afb. 33*, oranje). De meeste gebouwen zijn echter niet of slechts beperkt onderkelderd. Algemeen worden bodemingrepen tot ca. 40 à 50 cm diepte verwacht op het terrein. Ter hoogte van de kelders zullen echter plaatselijk diepere bodemingrepen plaatsvinden (maximaal 3,5 m diep). [12]

De bodemingrepen zullen machinaal gebeuren d.m.v. een graafmachine.

Afb. 3: Overzichtsplan bestaande toestand met te slopen gebouwen in het zwart omlijnd, de te behouden B-blok in het geel omlijnd / opgevuld en te rooien bomen in het grijs (Bron: Ontwerpatelier Peter Jannes bvba, digitaal plan, dd 10-07-2019, aanmaakschaal 1.250, 2019G104).

[11] Schriftelijke communicatie met *Peter Bex (Cordeel)* op 10/07/2019.
[12] Schriftelijke communicatie met *Peter Bex (Cordeel)* op 10/07/2019.

1.5 Werkwijze, verloop en actoren

Ondanks het feit dat het bureauonderzoek betrekking heeft op een zone die gekenmerkt wordt door een hoge densiteit aan bebouwing in het verleden, werd toch aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. Volgende kaarten werden in het kader van dit deelaspect van het vooronderzoek dan ook geraadpleegd: de topografische kaart, de bodemkaart, de potentiële bodemerosiekaart per perceel 2019, de bodembedekkingskaart 2012, de quartair geologische kaart, de tertiair geologische kaart en het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (AGIV). Voor het projectgebied bestaat geen geomorfologische kaart. Wel werd een geomorfologische beschrijving opgemaakt door *Frederickx* en *Gouwy* in het toelichtingsboekje bij de Quartair geologische kaart, kaartblad Hasselt.[13] Deze beschrijving werd eveneens doorgenomen.

Om een inzicht te bekomen in de reeds gekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied en zijn directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris geraadpleegd.[14] Deze online inventaris, opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid, biedt een overzicht van alle tot nu toe gekende archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Voor zover voorhanden werd gebruik gemaakt van verschillende publicaties die betreffende archeologische vondsten en uitgevoerde opgravingen in de omgeving verschenen. Via het Geoportaal van Onroerend Erfgoed werd eveneens de inventaris van de beschermde archeologische sites, de inventaris van vastgestelde archeologische zones en de inventaris van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt, geraadpleegd.

Voor het recentere verleden van het studiegebied werden naast enkele etsen en andere iconografische bronnen verschillende historische kaarten bestudeerd. Het betreft hierbij de *figuratieve kaart uit het kaartboek van de Abdij van Averbode* (1659), de '*Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden*' opgemaakt op initiatief van *Graaf de Ferraris* (1770-1778), de *Atlas der Buurtwegen* (1842) en de *kaart van Vandermaelen* (1846-1854). Deze laatste drie kaarten werden geraadpleegd via de website Geopunt.be. Via de website Cartesius.be werden het *Primitief kadasterplan* (ca. 1825) en de topografische kaarten uit 1873, 1904, 1939, 1969 en 1981, opgemaakt door het Nationaal Geografisch Instituut en zijn voorgangers, bestudeerd.

Kaarten en foto's die geen bijkomende informatie opleverden over het onderzoeksgebied, werden niet in de huidige archeologienota opgenomen.

Daarnaast werd gebruik gemaakt van een reeds bekrachtigde archeologienota, ivm de herinrichting van de Collegesite (ID 7830).[15] In samenhang hiermee werden toen volgende boeken geraadpleegd, die ook in deze studie konden gebruikt worden:

- Baerten J. (1965) *De kaart van het Graafschap Loon ca. 1300. Het grafelijk domein – de steden, Overdruk uit Limburg*, jg. XLIV, nr. 9-10, blz. 190-225.)
- Beerten H., Bonneux P., Cierpial C. ea. (2013) *Onderzoeksgids voor de geschiedenis van Loonse dorpen en steden in West-Limburg tot 1796 : Beringen, Herk-de-Stad, Heusden-Zolder, Lummen, Zelem, Wijer*.
- Brockmans C. (1986) *Beringen. Stad en buitingen*, Beringen.
- Carmans J. (projectcoordinator) (s.d.) *10 Loonse steden. Atlas van het Graafschap Loon*. Deze publicatie is de neerslag van een verzameling van gegevens en informatie over het Graafschap Loon door Urban Quantum bvba i.s.m. AT Osborne, in opdracht van de stad Borgloon.
- Cuppens L. (1987) *Beringen. Blik op het verleden*, Nieuwkerken-Waas.
- Gerits J. (1989) *Historische steden in Limburg*, Brussel.
- Schouteden W. (sd) *Beringen vroeger en nu : enige grepen uit de geschiedenis en de folklore van Beringen*, Beringen.
- Vaes J. (2016) *De graven van Loon. Loons, Luiks, Limburgs*.

De ligging van ondergrondse kabels en leidingen werd opgevraagd via *KLIP*. De initiatiefnemer bezorgde de tot nu gekende informatie over het plangebied, waaronder plannen van de bestaande bebouwing, een rioleringsplan en de historiek van de gebouwen op het terrein.

[13] Frederickx & Gouwy (1996).
[14] https://geo.onroerenderfgoed.be/ en http://cai.onroerenderfgoed.be/
[15] Van de Staey ea. (2018).

Een visuele terreininspectie werd niet uitgevoerd. Via een fotografisch verslag, aangeleverd door de initiatiefnemer (*BIJLAGE 4*), kon namelijk een beeld bekomen worden van de huidige inrichting en de gaafheid van het onderzoeksgebied.

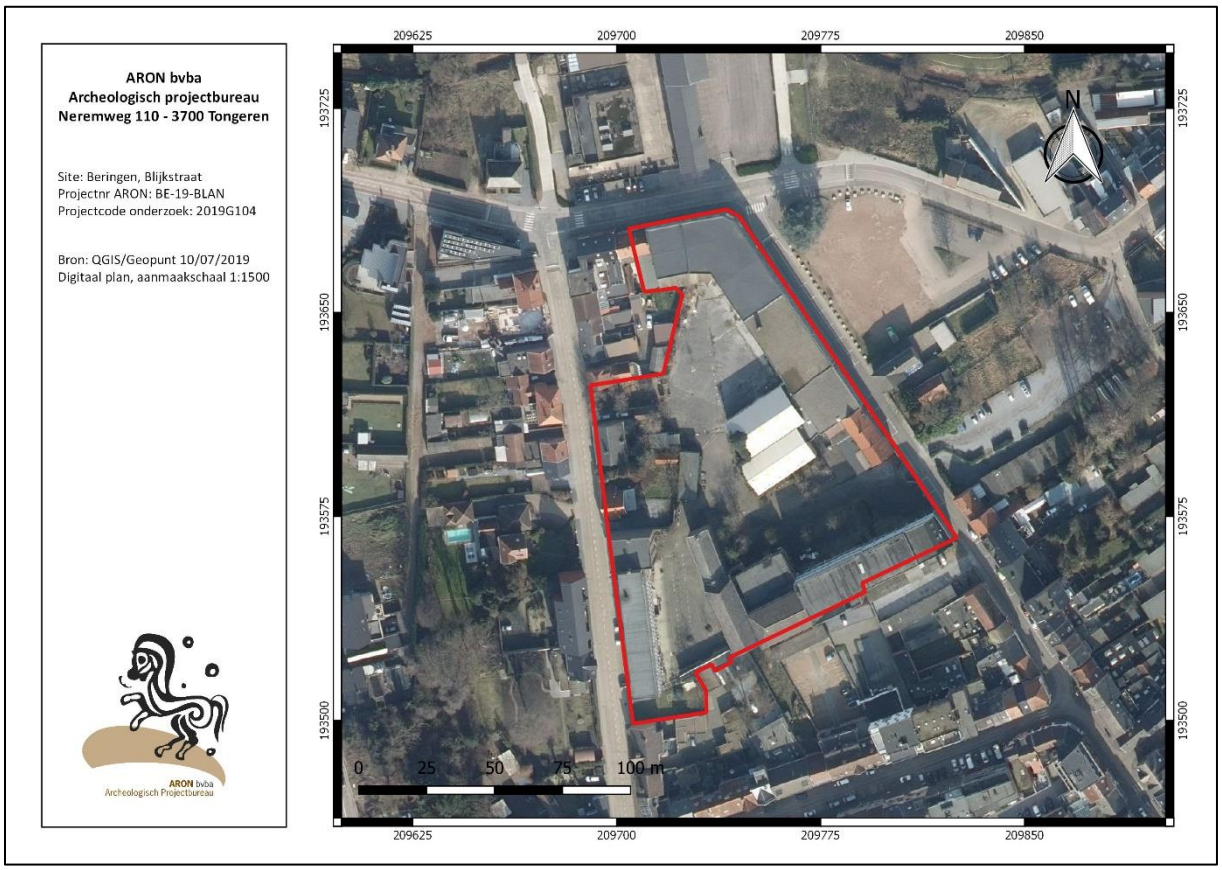
Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door *Hanne De Langhe* van het archeologisch projectbureau *Aron bvba* en intern begeleid door *Elke Wesemael. Tom Lees* maakte de kaarten voor het bureauonderzoek op en *Joris Steegmans* (beiden *Aron bvba)* maakte de nodige plannen en het overzichtsplan met bestaande nutsleidingen op.

2 Assessment

2.1 Situering van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksterrein, dat een oppervlakte heeft van ca. 1,47 ha, situeert zich in het centrum van Beringen (prov. Limburg), ten westen van de Blijkstraat, ten zuiden van de August Cuppensstraat en ten oosten van de Burgemeester Geyskensstraat. Op ca. 70 m ten zuidwesten van het terrein ligt de Stadswal die volgens historische kaarten en de CAI in het verleden verder noordwaarts liep en het terrein in het westen en het noorden doorkruiste. Op ca. 180 m ten zuidoosten ligt de Markt.

Het onderzoeksterrein wordt tot heden overwegend ingenomen door de schoolgebouwen van het VTI, die vnl. ter hoogte van de August Cuppenslaan, de Blijkstraat, de zuidelijke perceelgrens en de Burgemeester Geyskensstraat liggen (*Afb. 4*). Ook centraal liggen nog een tweetal schoolgebouwen, in het zuiden van het terrein ligt een voormalige brouwerij. Tussen de schoolgebouwen bevinden zich nog enkele woningen, waaronder één in het noorden aan de August Cuppenslaan, drie in het oosten van het terrein aan de Blijkstraat en één in het westen van het terrein aan de Burgemeester Geyskensstraat, met achterin een tuin met enkele bijgebouwen. Centraal is het terrein verhard, in het zuiden bevinden zich een aantal bomen. In het zuidoosten is het terrein toegankelijk via een poort. In het uiterste zuidwesten van het terrein bevindt zich een grasperk. Dit komt overeen met de gegevens op de bodembedekkingskaart.

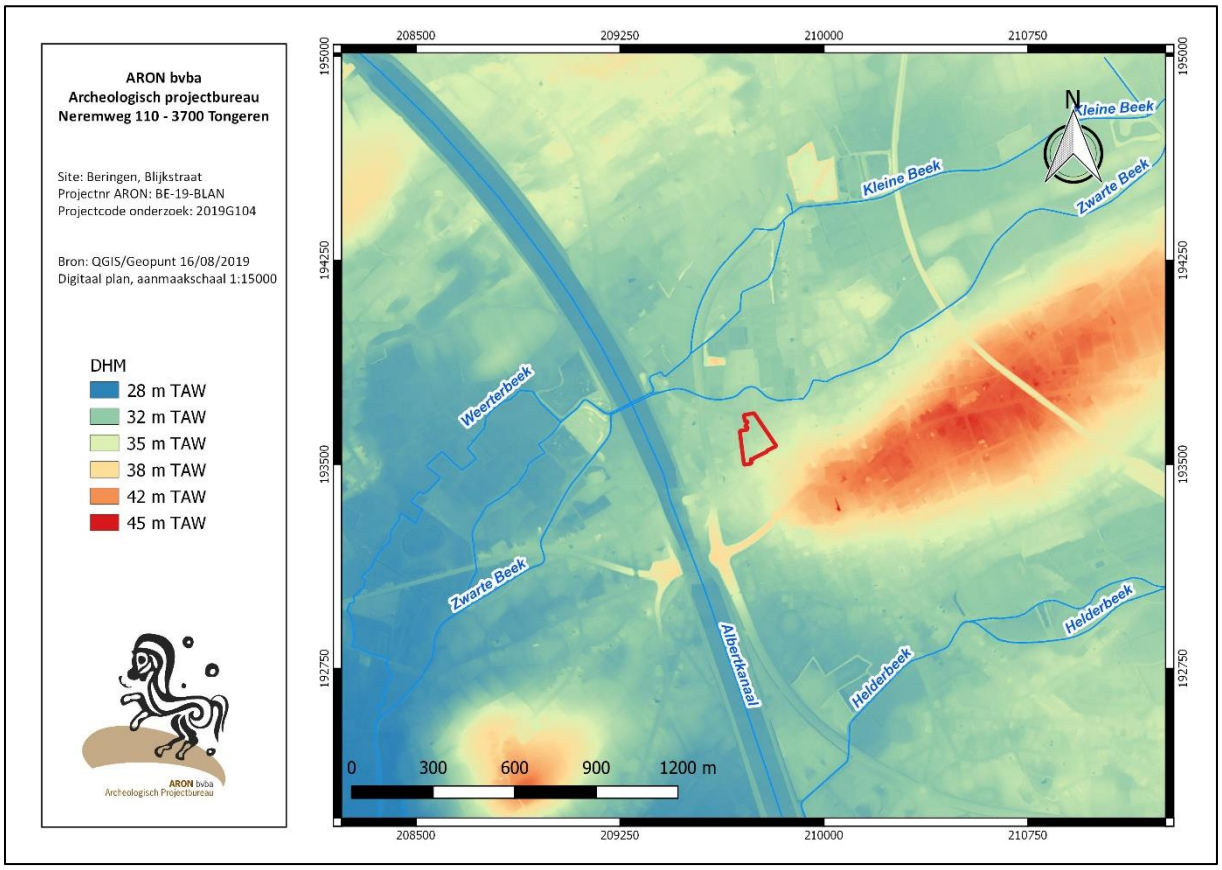

Afb. 4: Kleurenorthofoto met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood).

Beringen is gelegen in het Heuvelland van Lummen[16], een heuvelig landschap waarvan het oppervlak gemodelleerd werd door de Tertiaire ondergrond en het rivierstelsel. Zo wordt het reliëf gekenmerkt door het voorkomen van uitgesproken noordoost-zuidwestgerichte heuvels (Diestiaanheuvels), waarvan de toppen worden gevormd door ijzerzandsteen. Tussen de heuvels lopen de rivieren in een moerassige vlakte. De Zwarte Beek

[16] Gelegen in de driehoek Leopoldsburg-Houthalen-Halen.

stroomt zo op ca. 80 m ten noorden van het onderzoeksterrein. Op ca. 1 km ten zuiden stroomt de Helderbeek. Beide beken behoren volgens de *Vlaamse Hydrografische Atlas* tot het Demerbekken, deelbekken Zwarte Beek. Het Albertkanaal situeert zich ca. 250 m ten westen van het projectgebied (*Afb. 5*).

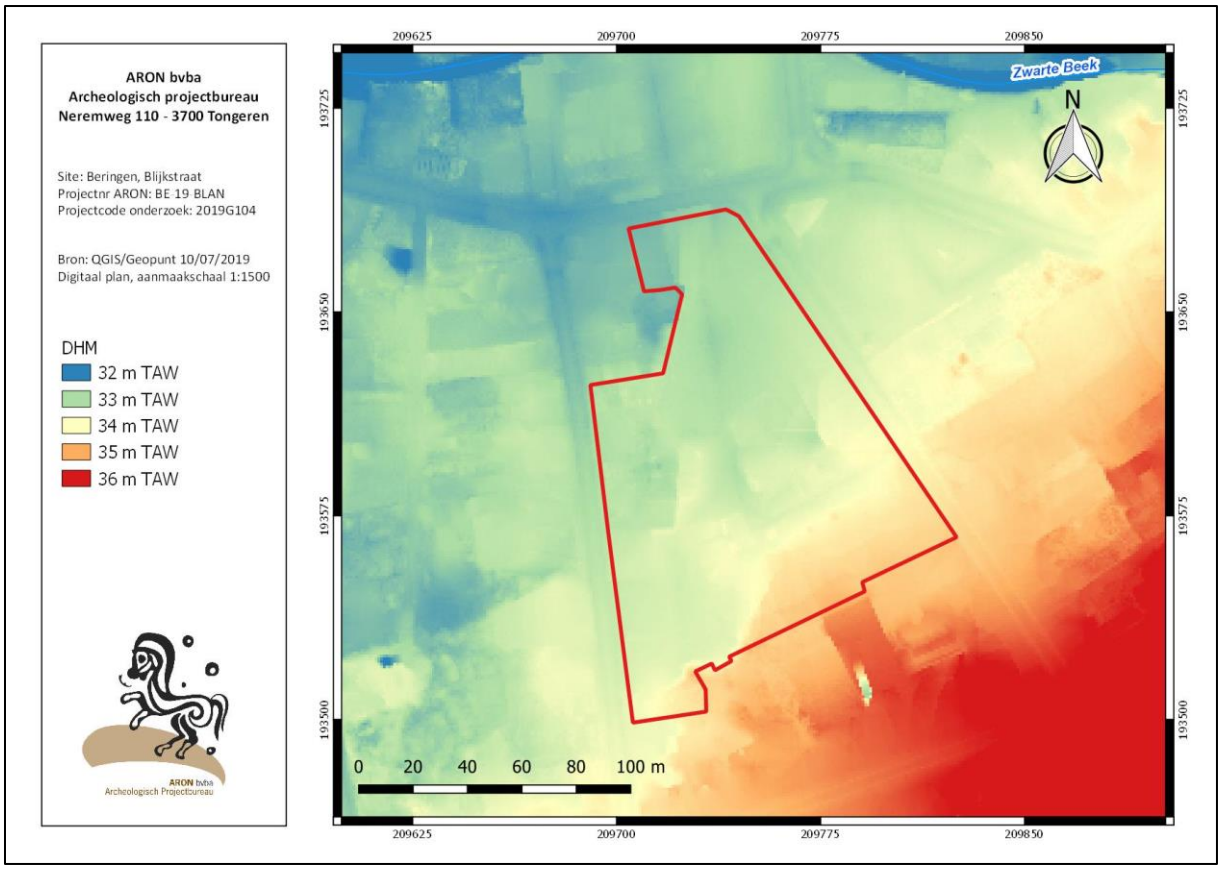

Afb. 5: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II met afbakening van het onderzoeksterrein in het rood.

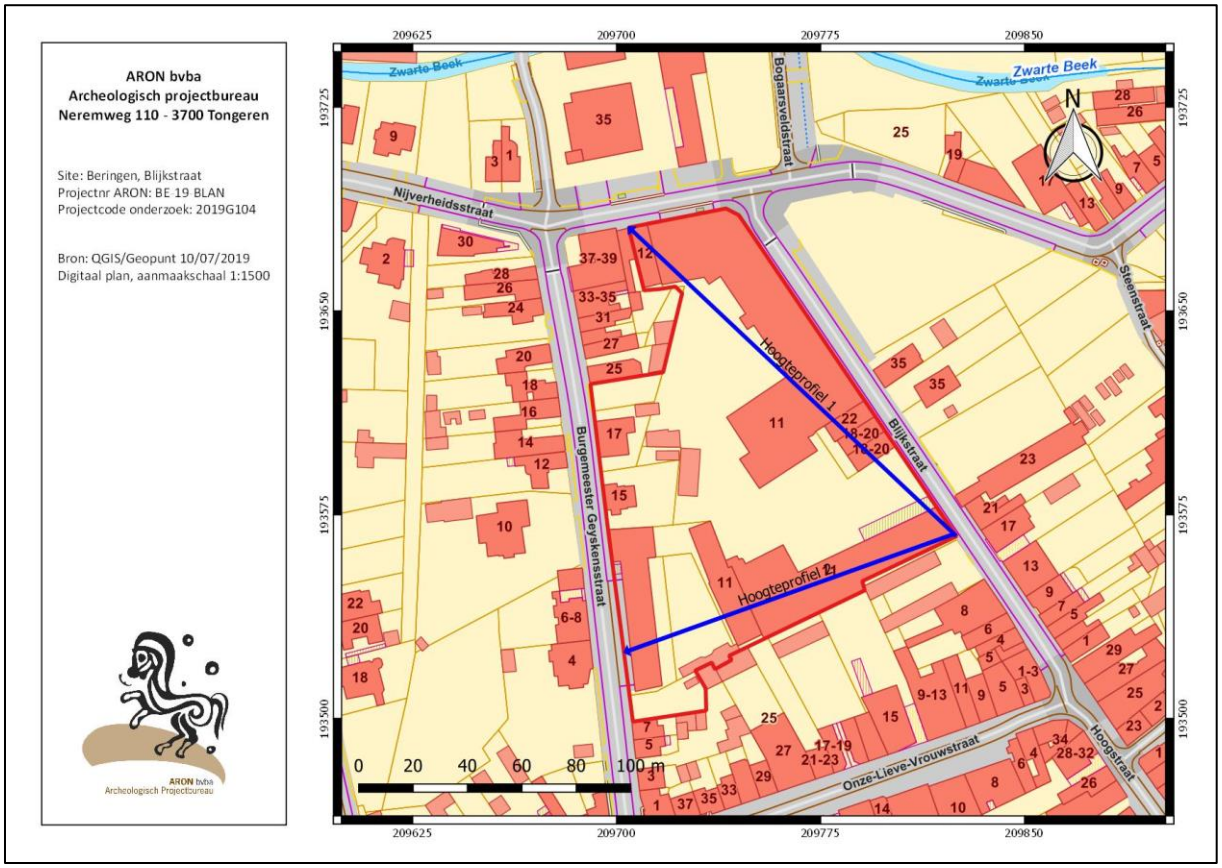
Beringen-centrum is op de noordwestflank van een zachte helling gelegen waarvan de langgerekte top zich ten oosten van het stadscentrum bevindt (*Afb. 5*). Het hoogste punt van het onderzoeksterrein bevindt zich in het zuidoosten op een hoogte van ca. 34,7 m TAW, aan de voet van de getuigenheuvel (*Afb. 6*). Het terrein helt zowel in westelijke richting af tot aan de Burgemeester Geyskensstraat tot ca. 33,6 m TAW als in noordelijke richting (tot aan de August Cuppenslaan, ca. 32,6 m TAW) (*Afb. 7*).[17]

Ter hoogte van het onderzoeksterrein bestaat het tertiaire substraat uit de *Formatie van Diest*, een marine formatie die wordt gekenmerkt door een bruingroen tot grijsgroen glauconietrijk middelmatig tot grof zand met zeer dunne kleilaagjes ("clay drapes") (*Afb. 8)*. Door verwering is het zand meestal limonietisch geelbruin en aaneen geklit tot ijzerzandsteenbanken waarin duidelijk een gekruiste gelaagdheid herkenbaar is.[18] *De Formatie van Diest* gaat terug tot het Laat-Mioceen toen de zeespiegel steeg en Vlaanderen overspoeld geraakte door de zee. Parallel met het strand ontwikkelden zich, net zoals bij onze huidige Noordzee, een reeks van zand- en grindbanken.[19] Het zand van de Diestiaanzee bevatte een hoog percentage aan glauconiet, dat voor een stuk uit ijzer bestond. Na het terugtrekken van de Diestiaanzee werd dit ijzer aan de lucht blootgesteld en oxideerde waardoor de zandkorrels tot ijzerzandsteen samenklitten.[20] Deze ijzerzandstenen boden meer weerstand aan de latere erosie zodat deze zandbanken nog steeds in het landschap als kenmerkende langwerpige heuvels, zogenaamde getuigenheuvels, te zien zijn.[21]

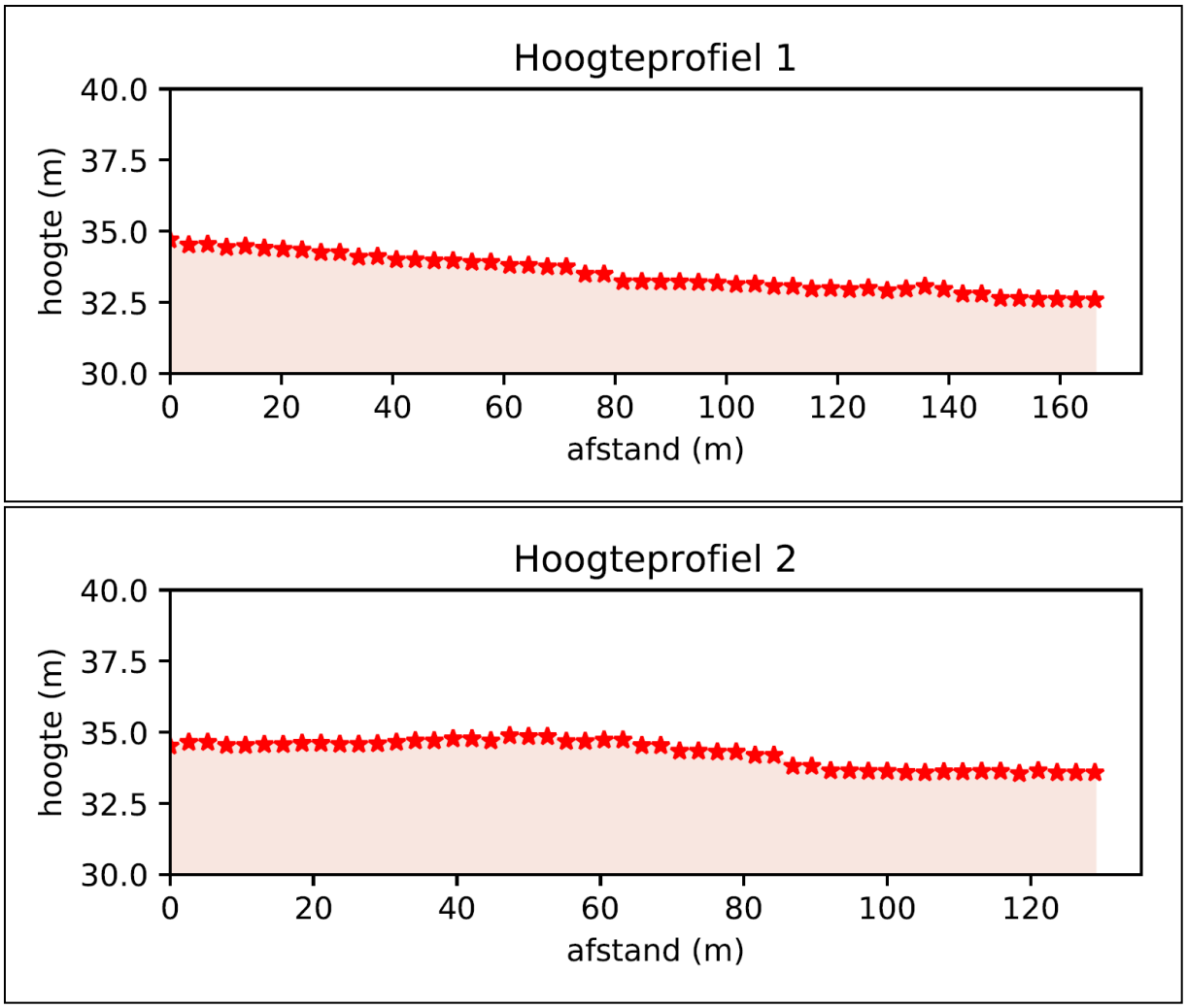
[17] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193; Frederickx (1996), 4.
[18] De Geyter (1999), 34.
[19] Broothaers s.d., 8.
[20] Delauré (2012), 4.
[21] Broothaers s.d., 8.

Afb. 6: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II met afbakening van het onderzoeksterrein in het rood.

Afb. 7.1: Situering hoogteprofielen op het onderzoeksterrein (rood). De zone met bodemingrepen staat in het blauw aangeduid

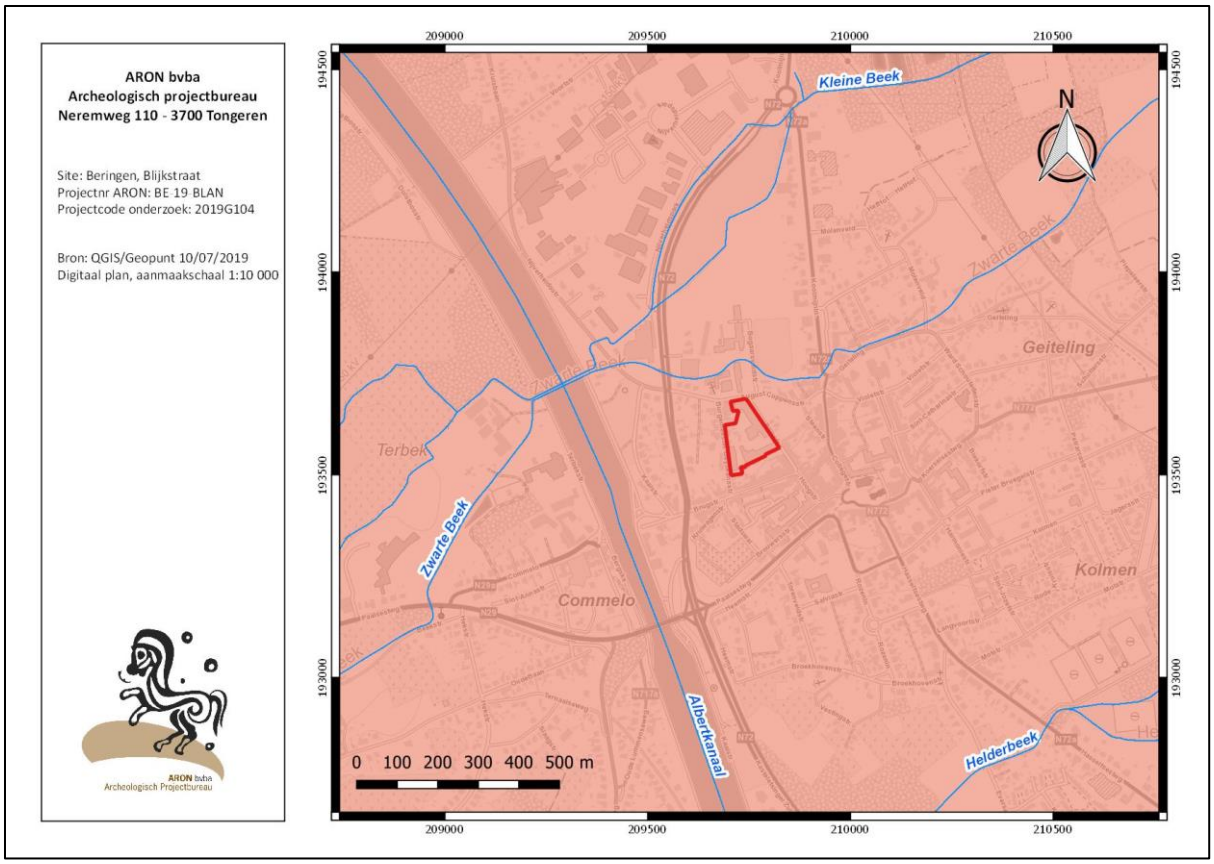

Afb. 7.2: Hoogteprofiel van het onderzoeksterrein (QGis/Geopunt, digitaal plan, dd. 10/07/2019, 2019G104).

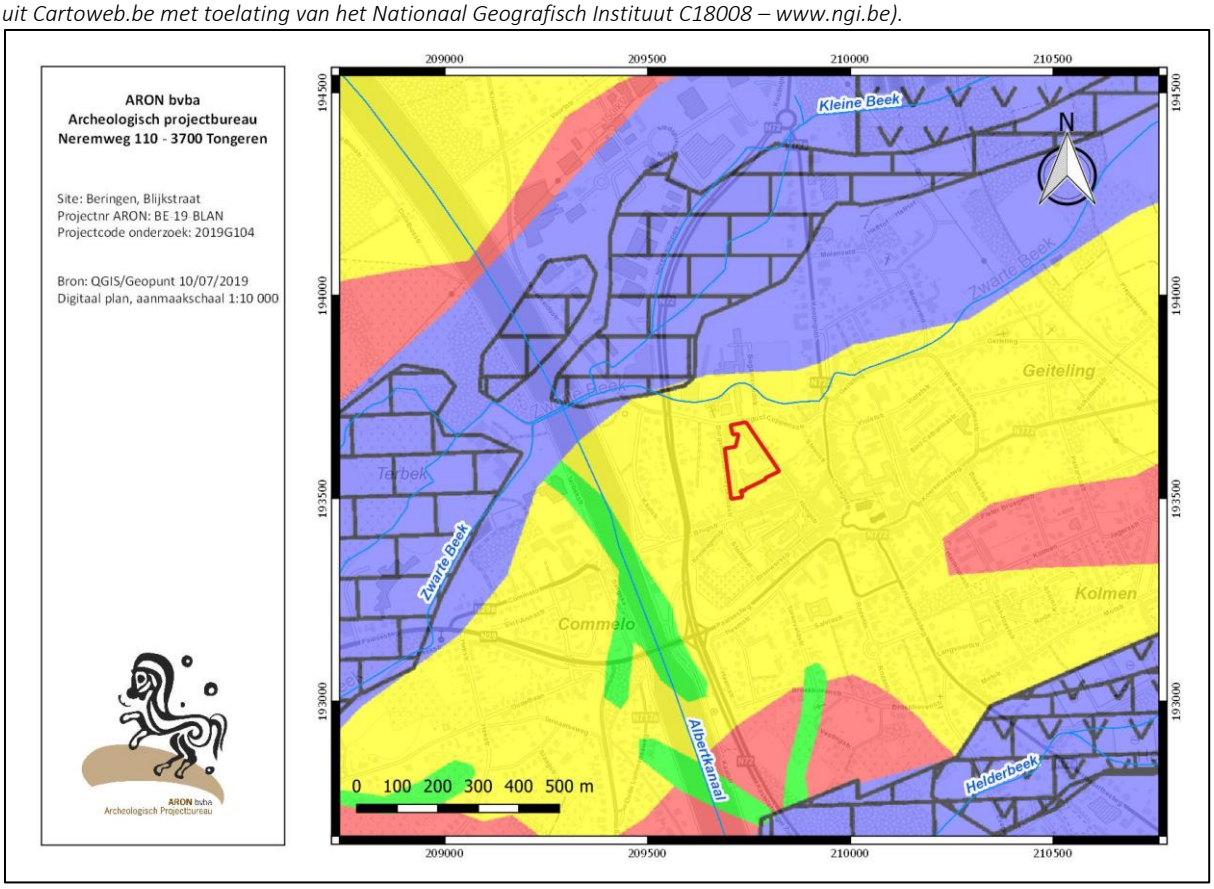
Tijdens het laat-pleistoceen werd een dekpakket of oude alluviale afzettingen op deze tertiaire afzettingen gedeponeerd. Het dekpakket is een afzetting van wisselende dikte dat het ganse gebied als een mantel overdekte.

Het pakket is gemiddeld 2 tot 4 m dik, maar is meestal heel dun (minder dan 1 m) op de heuveltoppen en kan op sommige plaatsen (in de dalen) een heel dik pakket vormen (tot 10 m). Deze afzettingen zijn van eolische oorsprong en werden gedurende de Weichsel ijstijd door N-NO winden afgezet. Het leem dat het lichtst is, werd het verst getransporteerd en bedekte het zuidelijke deel. Het zand werd iets noordelijkere afgezet. Ter hoogte van het onderzoeksterrein staan deze afzettingen gekarteerd als zanden van *de Formatie van Wildert*, gele tot geelgrijze, zwaklemige eolische zanden (*Afb. 9, geel*).[22] Rondom de Zwarte Beek komt rivieralluvium voor (*Afb. 9, blauwpaars*). Deze alluviale afzettingen van de rivierstelsels ten noorden van de Demer hebben hun bronnen in het Kempens Plateau en kunnen van dit plateau zandig materiaal met grinden aanbrengen, vermengd met gele dekzanden. Deze rivierstelsels zijn in de *Formatie van Diest* ingesneden, zodat aan de basis van de alluviale afzetting een pakket herwerkt Zand van Diest te vinden is. Op verscheidene plaatsen heeft zich op deze zanden een ijzerrijk alluvium (*Afb. 9, blauwpaars, baksteenstructuur)* of een veenlaag (*Afb. 9, blauwpaars, VVV*) gevormd.[23] Op ca. 270 m ten westen komt colluvium voor (*Afb. 9, groen*), bestaande uit hellingsafzettingen in kleine, smalle dalen met kleine permanente of tijdelijke beekjes. Deze dalen zijn ingesneden in het dekpakket en opgevuld met materiaal uit dit pakket. Waar de deklaag dun is, eroderen deze dalen tot in het Tertiair.[24]

[22] Frederickx ea. (1996), 21.
[23] Frederickx ea. (1996), 19.
[24] Frederickx ea. (1996), 20.

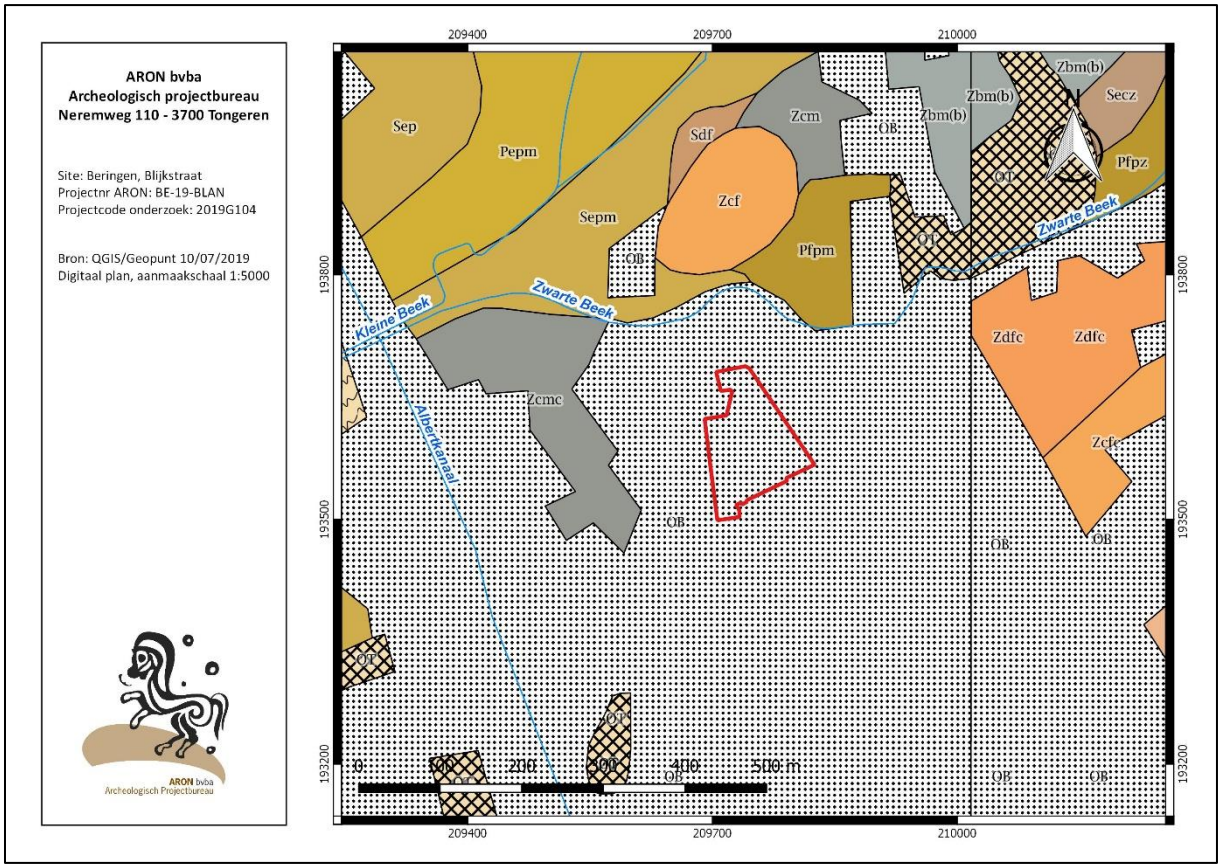

Afb. 8: Uittreksel tertiaire kaart en met afbakening van het onderzoeksterrein in het rood (roze: Formatie van Diest) (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Afb. 9: Uittreksel Quartair profieltypekaart kaartblad 25: Hasselt met afbakening van het onderzoeksterrein in het rood (geel: Formatie van Wildert, lichtgroen: colluvium, paars: rivieralluvium ten noorden van de Demer, roze: lemig zand) (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Op de bodemkaart wordt het merendeel van de stadskern van Beringen, waaronder ook het volledige onderzoeksterrein, aangeduid als bebouwde zone (OB) (*Afb. 10*). Ten oosten en ten noorden van de stadskern wordt een droge (.c) tot matig natte (.d) zandbodem met weinig duidelijke humus en/of ijzer B-horizont weergegeven (Zcf, Zcfc, Zdfc). Variante in het moedermateriaal '…c' duidt aan dat de materialen in de diepte een geel-of groenachtige kleur bezitten (cfr. *Formatie van Diest*). Ook de iets meer ten zuidoosten aangeduide w-Scf-bodem geeft een vergelijkbare bodem aan. Bij deze matig droge lemig-zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B-horizont geeft substraat 'w-…' het voorkomen van een klei-zandsubstraat aan, beginnend op geringe of matige diepte (20-125 cm) (cfr. *Formatie van Diest*). De ten noorden aangeduide Sdf-bodems zijn iets vochtiger.

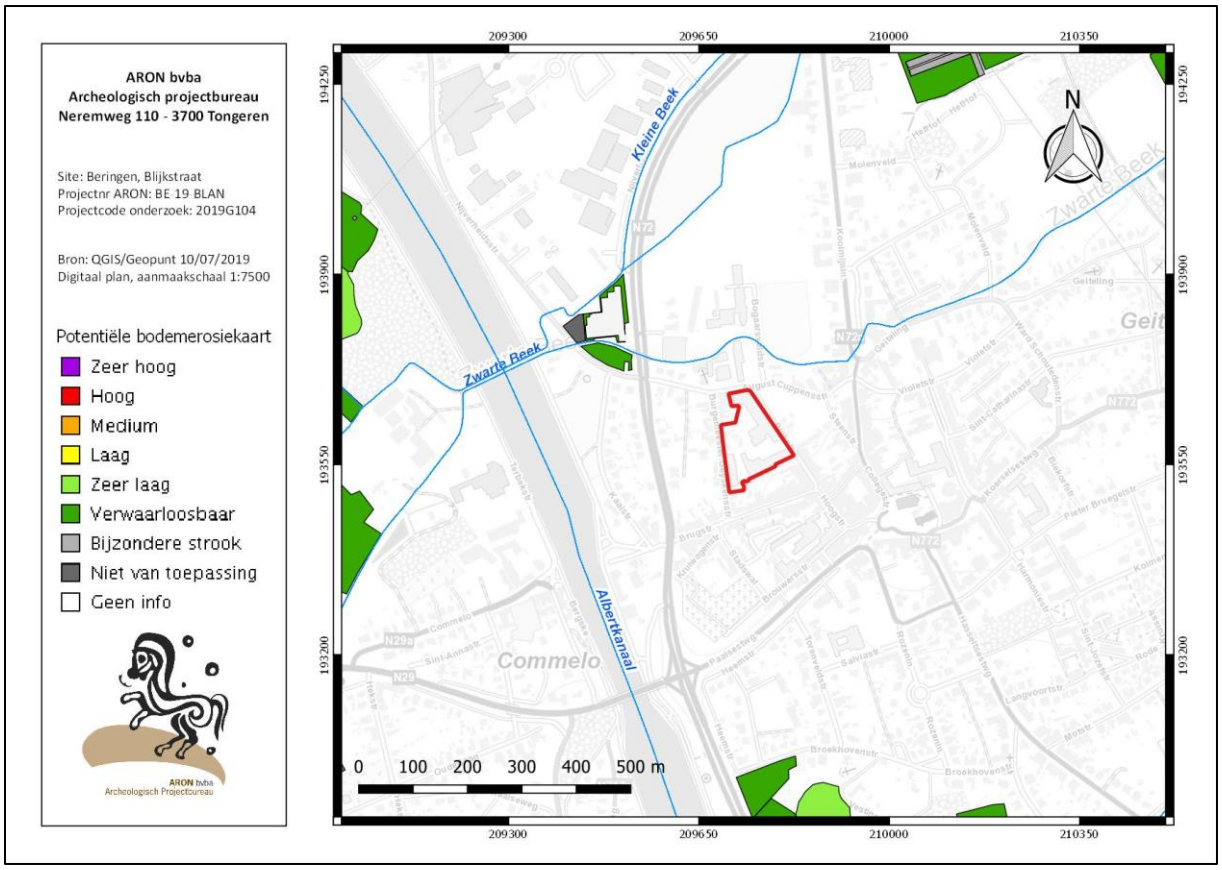

Afb. 10: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksterrein in het rood (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Ten noorden van het stadcentrum, in de vallei van de Zwarte Beek, wordt een natte tot zeer natte bodem zonder profielontwikkeling op lichte zandleem (Pepm, Pfpm, Pfpz) aangeduid, evenals een natte lemig zandbodem zonder profielontwikkeling (Sepm). Variante in het moedermateriaal '...m' en '…z' geven respectievelijk het voorkomen van een ijzerrijke bovengrond aan of geven weer dat de sedimenten grover worden in de diepte. Langs de valleirand kunnen droge tot hydromorfe plaggenbodems aanwezig zijn gezien een deel van de hier aanwezige gronden in cultuur gebracht werden. De blauw ingekleurde bodems zijn zandbodems met dikke antropogene humus-A horizont (Zcmc, Zbm(b)). Deze bodems zijn ontstaan doordat heideplaggen doordrenkt met mest uit de stallen aangevoerd werden om de schrale zandgronden vruchtbaarder te maken. Op deze manier ontstond na verloop van tijd een dik pakket (> 60 cm) van aangevoerde plaggen.

Ten slotte wordt ten noorden van de Zwarte Beek en op enige afstand ten noordoosten van het terrein een OT-bodem aangeduid. Dit zijn kunstmatige gronden die zodanig door de mens beïnvloed zijn dat de textuur, de drainageklasse en de profielontwikkeling niet meer bepaald kunnen worden. Een OT-bodem duidt op vergraven terreinen.

De *potentiële bodemerosiekaart (Afb. 11*) geeft geen informatie weer met betrekking tot het onderzoeksgebied. Toch kan worden aangenomen dat erosie, gezien de ligging op de flank van een getuigenheuvel, een rol heeft gespeeld ter hoogte van het onderzoeksterrein.

Afb. 11: Potentiële bodemerosiekaart per perceel 2019 met aanduiding van het onderzoeksterrein in het rood (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

2.2 Historische situering

2.2.1 Beknopte historiek van Beringen

Beringen wordt in een *cartularium* van de abdij van Corbie voor het eerst vermeld in 1120 als *Beringe*. Andere vormen komen voor als *Berenges* (1171), *Beringen* (1188) en *Baringen* (1200). Deze naam met het Germaanse -hem of -ingahem-suffix zou 'nederzetting van (de lieden van) Bero' betekenen en kent zijn oorsprong in de 6de tot 8ste eeuw.[25] Van deze vroegmiddeleeuwse fase zijn tot nu toe evenwel geen archeologische restanten teruggevonden (zie *infra*).[26]

Beringen was een allodiale heerlijkheid, die volgens de traditionele geschiedschrijving deel uitmaakte van het patrimonium Sancti Adelardi, het erfgoed van Sint-Adelardus van Corbie.[27] Toen H. Adelardus in het klooster trad, schonk hij zijn patrimoniale bezittingen, waaronder ook Paal, Heusden en Beringen, rond 770 aan de abdij van Corbië in Picardië, waar hij abt werd in 781 tot 827.[28] De verdwenen kloosterhoeve 'Het Herenhof', die tijdens de middeleeuwen in het centrum van Beringen was gelegen (thv Markt 7) zou hiernaar refereren.

Later verwierf de graaf van Loon de voogdijrechten over Beringen. In 1211 verleende Lodewijk II, graaf van Loon, aan de inwoners van Beringen de Luikse vrijheid. Zeer waarschijnlijk gebeurde dit zonder overleg met de abt van Corbië. Later werd de scheve situatie rechtgezet en graaf Arnold IV van Loon bekrachtigde in 1239 de stadsrechten

[25] Gysseling (1960), 126; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/120879.
[26] Brockmans (1986), 10; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193;
[27] Gerits (1989), 17.
[28] Brockmans (1986), 27.

van Beringen, met de uitdrukkelijke toestemming van de abt van Corbië.[29] Een ca. 20 jaar oudere oorkonde geeft echter weer dat Lodewijk II in 1211 dit privilege mogelijk reeds toegekend had.[30]

Kort nadat Beringen van de graaf van Loon zijn vrijheidsbrief had verkregen, werd de stad omwald. Op gerechtelijk vlak was Beringen verdeeld in twee gebieden: *binninghe* en *buytinghe*. Tot de *'binninghe'*, de 'stad' behoorden de omwalde stadskern, Broekhoven, De Mot, Gravendaal Kommelo, Terbeck, Terhagen en Terhulsen. Tot de *'buitinghe'* werden gerekend: Brelaar, Geenhout, Gestel, Katermeir, Meelberg, Paal, Reysselt en Tervant.[31] In de vrijheid of binninghe fungeerde de binnenbank, die het Luikse recht volgde. De buitenbank van de buytinghe sprak Loons recht. Aanvankelijk had elke bank haar eigen schepenen. Vanaf de 16de eeuw waren beide schepenbanken uit dezelfde personen samengesteld, die echter wel afzonderlijk Luikse en Loonse zittingen hielden naargelang de akten betrekking hadden op de binninghe of buytinghe. Het stadsbestuur was in handen van twee jaarlijks verkozen burgemeesters, één voor de vrijheid (binninghe) en één voor de buythinge. [32]

De zeer oude Sint-Pietersparochie, waarschijnlijk een stichting van de abdij van Corbië, behoorde tot het bisdom Luik, het aartsdiaconaat van de Kempen en het landdecanaat Beringen. Het patrocinium Sint-Pieters wijst op een vroegmiddeleeuwse oorsprong.[33]

Beringen lag op een knooppunt van de handelswegen Brussel-Düsseldorf, Diest-Venlo en Antwerpen-Keulen. De laatste afstand werd in drie dagen overbrugd, waarbij in Beringen een rustplaats was. Langs deze handelsweg(en) groeide Beringen in de 13de-15de eeuw uit tot een bloeiend klein-regionaal handelscentrum met een vrij belangrijke lakennijverheid. Verder bestonden in Beringen verschillende paenhuysen of brouwerijen.[34]

In 1559 verkocht de abdij van Corbie haar heerlijke rechten in Beringen aan Godfried van Bocholtz, heer van Grevenbroek. Door het huwelijk van diens dochter met de heer van het Land van Ham, kwam de heerschap Beringen in handen van de bewoners van het kasteel van Oostham. Achtereenvolgens leverden de families van Bocholtz (16de eeuw), van Hoensbroeck (17de eeuw), de Chastelet en van Isendorn (15de eeuw) de heren van Beringen.[35]

Door zijn gunstige ligging bij een knooppunt van verkeers- en handelswegen werd Beringen echter ook verschillende keren belegerd, ingenomen en vernield door militaire eenheden in de loop van de 15de, 16de en 17de eeuw. De grondige verwoesting van de stad in 1654 door de troepen van Karel van Lorreinen kwam Beringen nooit te boven. De stad verviel tot een eenvoudig landbouwdorp.[36]

Tot in de 17de eeuw waren de woonhuizen hoofdzakelijk opgetrokken in vakwerk en voorzien van strodaken. Beringen werd echter verschillende keren door brand volledig in as gelegd (oa. in 1584, 1593, 1654). Om het brandgevaar in te dijken werden vanaf het begin van de 17de eeuw stedelijke ordonnanties vervaardigd voor de veiligheid van bakovens en tegen het gebruik van vuur in schuren. Bovendien stimuleerde het stadsbestuur het versteningsproces van de woonhuizen. Een ordonnantie van 1633 bepaalde dat de huizen voortaan met leien moesten afgedekt worden in plaats van met stro. Verder voorzag een vordering van 1637 het gebruik van natuur- en baksteen voor de woningbouw. [37]

Ingrijpende wijzigingen in de stedelijke samenleving en in het economisch patroon kwamen pas met de oprichting van de steenkoolmijn van Beringen, die bovendien een aanzienlijke bevolkingstoename tot gevolg had. De eerste verkenningsboringen startten in 1902. Zij bewezen dat de ondergrond voldoende steenkolen bevatte om er een mijnzetel op te richten. Met het oog op een optimale vestigingsplaats werd in 1904-1909 een reeks proefboringen verricht. Uiteindelijk werden de mijngebouwen en de bijbehorende installaties op het grondgebied van Koersel opgetrokken. De concessie "Beringen-Koersel" (1906), de koolmijn van Beringen, werd operationeel in 1922.[38]

---

[29] Brockmans (1986), 10; Carmans sd., 98; Gerits (1989), 17; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/120879;
[30] Baerten (1965), 220.
[31] Gerits (1989), 18; Carmans sd., 98; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193
[32] Gerits (1989), 18.
[33] Brockmans (1986), 19.
[34] Carmans sd., 98;
[35] Beerten e.a. (2013), 8.
[36] Gerits (1989), 28.
[37] Gerits (1989), 28.
[38] Carmans sd., 98.

De stadsvesten

Kort nadat Beringen van de graaf van Loon in de 13de eeuw zijn vrijheid had verkregen, werd de stad omwald. De oppervlakte van de omwalde stadskern bedroeg ca. 17,8 ha. De stadsversterking bestond uit aarden wallen en met water gevulde grachten. Drie poorten verleenden toegang tot het stadscentrum: de Diesterse Poort (ook O.-L.-Vrouwe-Poort of Bovenste Poort) in het westen, de Koerselse Poort (of Kempische Poort/Geuzentempel) in het oosten en de Hasseltse Poort (of Onderste Poort/Verloren Poort) in het zuiden.[39] Aangezien de Bourgondiërs bij hun aanvallen de wallen rondom de stad grotendeels gesloopt hadden, werden deze in 1596 heropgetrokken. De drie poorten werden in 1618 heropgebouwd. [40]

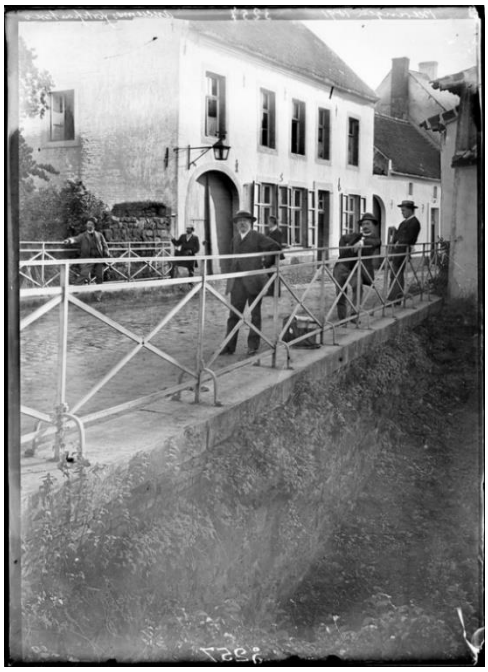
In de keuren van de stad anno 1621 wordt meermaals gesproken van de stadsvesten en poorten oa.2.' … dat niemant met eenighe peerden oft bestialen op deser stads vesten en sal dryven ….'; 35. '… dat niemants, hoedanigh hy su, hem sal vervoorderen te vischen met hengelroeden oft andere instrumenten, op der stadtsvesten, …'; 37. '… die portiers deser stadts poorten altoes open doen ….'.[41] Over het uitzicht van de vesten is weinig bekend. De stadsvest werd vermoedelijk verkregen door het uitgraven en ophopen van aarde. Aldus ontstond een dubbele omheining met een watergracht en een aarden wal. De breedte en diepte van de gracht en de hoogte van de wal zijn niet bekend.

In 1826 begon men met het dempen van de grachten en het slopen van de wallen. Twee van de drie stadspoorten, nl. de Diesterse en de Koerselse Poort, werden toen afgebroken. De Hasseltse Poort verdween in 1883. De vrijgekomen terreinen van de vroegere stadsversterkingen werden openbaar verkocht en grotendeels in tuinen herschapen.[42]

De oude vest is, in tegenstelling tot heel wat andere Loonse steden, niet goed zichtbaar in het huidige stratennet. Op basis van een overlap met de oude kaarten (m.n. Het Primitief kadasterplan, *Afb. 14*) kan het tracé gevolgd worden ter hoogte van de Harmoniestraat en Graaf van Loonstraat/oosten van het voormalige College tot aan de Violetstraat, dwars door de Koolmijnlaan in de richting van het kruispunt van de Steenstraat en de August Cuppensstraat. Verder kan het tracé gevolgd worden langs de August Cuppensstraat in het noorden, de Burgemeester Geysekenslaan en Stadswal in het westen en de Scheigoorstraat en Pieter Breugelstraat in het zuiden.

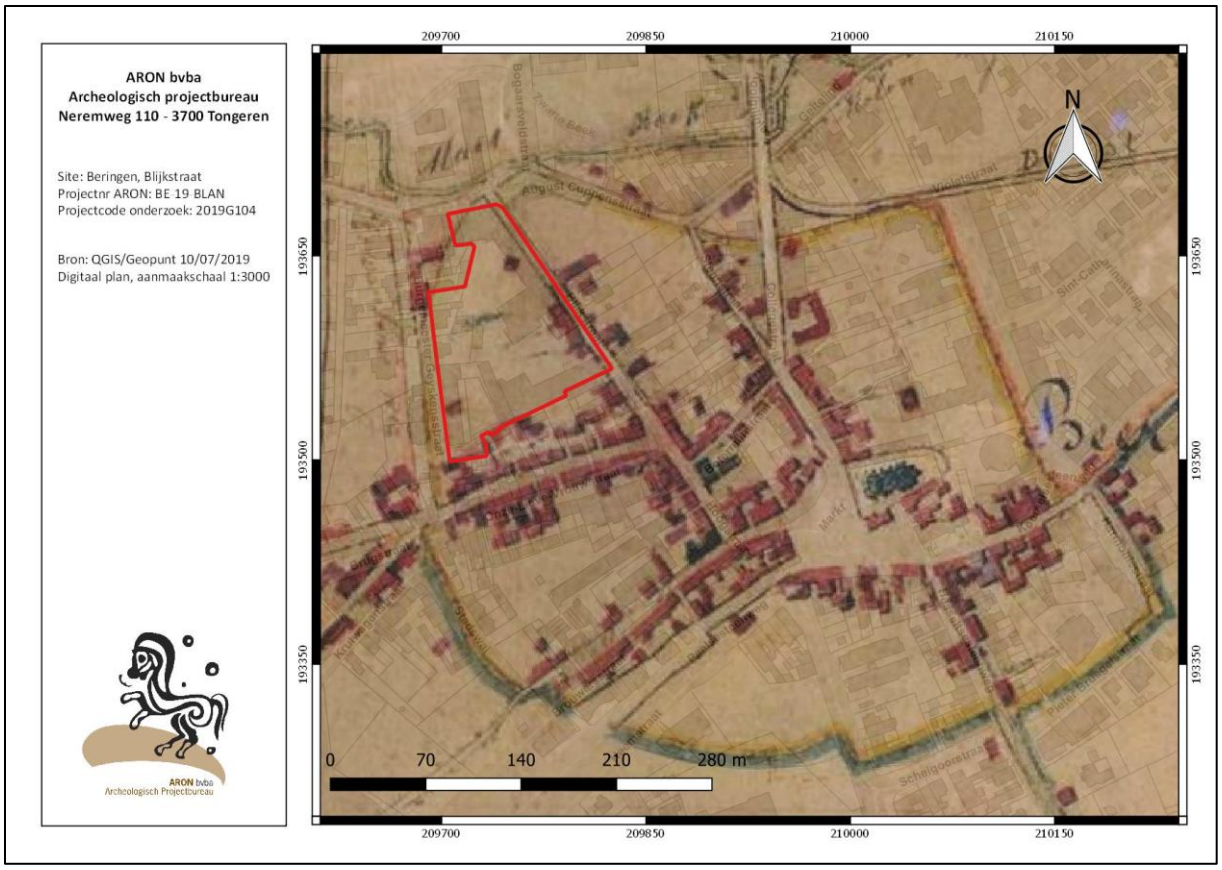

Afb. 12, boven: De oude vesten aan de Koerselsepoort (Bron: Brockmans 1986, 55).

Afb. 13, rechts: Zicht op de Koerselsepoort ca. 1890 met een brug over de oude stadsgrachten (Bron: Cuppens 1987, 12).

[39] Carmans sd, 98; Gerits 1989, 18; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193
[40] Brockmans 1986, 64.
[41] Zie Crahay L. 1871-1897, 415-430.
[42] Carmans sd, 98; Gerits 1989, 30; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193

Afb. 14: GRB met overlap van het Primitief Kadasterplan en aanduiding van het onderzoeksgebied in het rood.

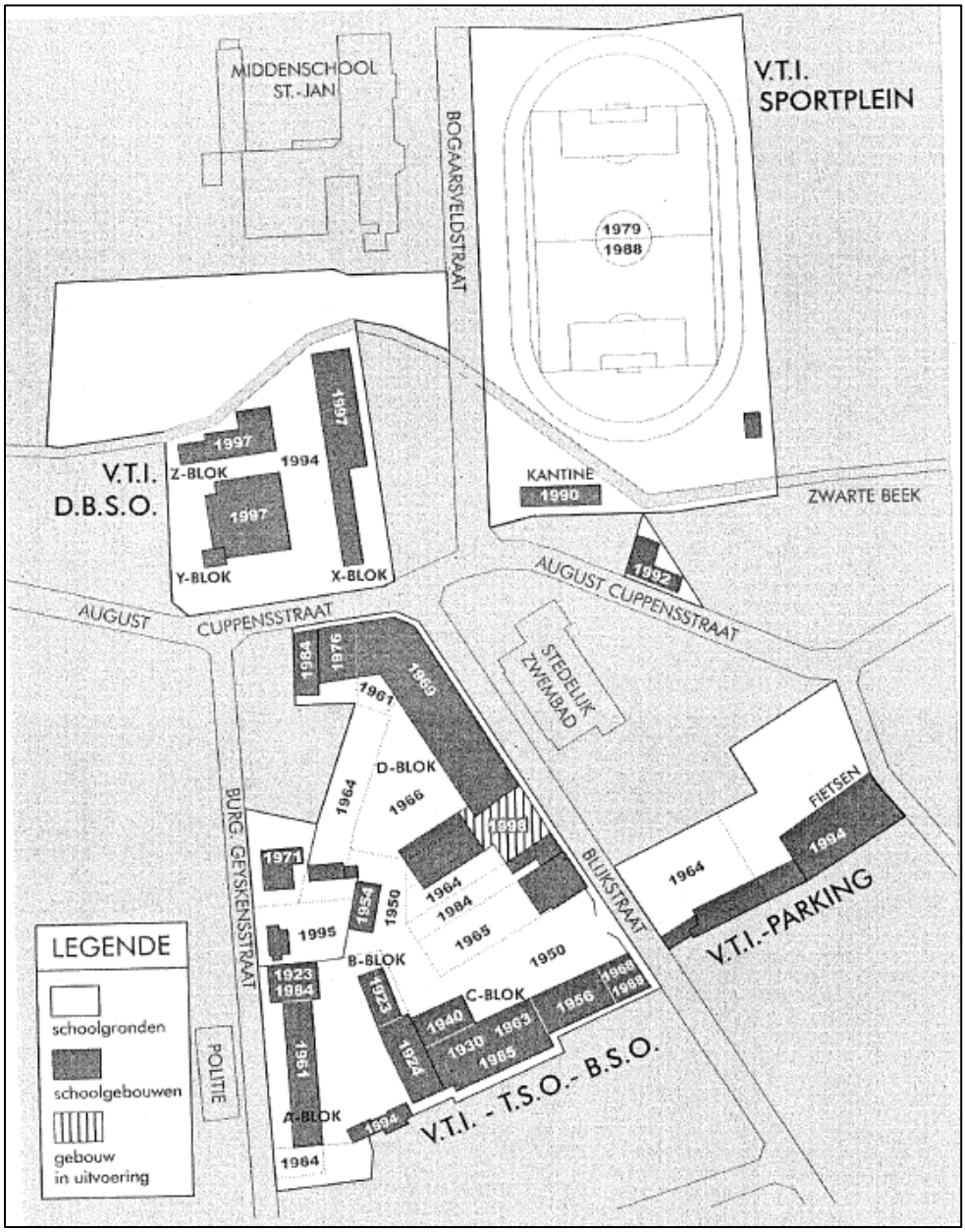
Gebouwhistoriek VTI (1923)

Bij de start van de mijnindustrie in 1921 te Beringen achtte het Bisdom (op vraag van de mijndirectie) het nodig technisch onderwijs in te richten te Beringen om te voldoen aan de vraag naar technisch geschoold personeel. Vervolgens kocht de opgerichte beheerraad een oude leegstaande brouwerij te Beringen en begon met de afdelingen hout en mechanica. Deze oude gebouwen, ondertussen gerenoveerd, vormen nog steeds het centrale gedeelte van de school. Doorheen de tijd werden de omliggende eigendommen stelselmatig verworven en bebouwd. De schoolgebouwen zijn bijgevolg vrij chaotisch ingeplant op de site.

De school kende diverse bouwfasen die hieronder chronologisch weergegeven worden:

1923: brouwerij linkervleugel B-blok en oude directeurswoning
1924: rechtervleugel B-blok
1930: praktijklokaal hout met sheddaken achter B-blok (in 1984 gesloopt)
1940: praktijklokaal metaal en studiezaal achter B-blok
1950: aankoop grond achter B-blok tot aan de Blijkstraat
1954: twee noodlokalen, eerst in hout, later in steen
1956: praktijklokalen automechanica en elektriciteit (in C-blok)
1961, A-blok in gebruik en aankoop grond op hoek August Cupens – Blijkstraat
1963: praktijklokaal metaal in C-blok
1964: aankoop grond en huizen aan Blijk- en Burgemeester Geyskensstraat
1965: aankoop grond langs Blijkstraat
1966: aankoop grond langs Blijkstraat
1968: praktijklokaal carosserieherstelling aan Blijkstraat
1969: D-blok in gebruik
1971: nieuwe directeurswoning
1976: verlenging D-blok: nieuw praktijklokaal hout
1979: aankoop sportveld

1982: restauratie linkerdeel B-blok
1983: restauratie rechtergevel B-blok
1984: nieuwe administratieve vleugel tegen A-blok (i.p.v. oude directeurswoning)
1985: praktijklokalen metaal en electronica in C-blok
1988: verruiming praktijklokalen elektriciteit en automechanica tot aan de Blijkstraat
1988: aanleg voetbalplein
1990: kantine aan sportveld
1991: nieuwe klaslokalen boven op C-blok (op labo elektronica)
1993: praktijklokaal bouwafdeling als annex aan D-blok
1994: verharding fietsenparking
1994: nieuwe wc's tussen A- en B-blok
1994: aankoop slachthuis
1997: D.B.S.O.-gebouwen in gebruik
1998: lokalencomplex met eetzaal en vaklokalen langs de Blijkstraat in verlengde van as D-blok[43]

Afb. 15: Plattegrond van de VTI-gebouwen (Bron: Scholengemeenschap St.-Pieter Beringen – Lummen, dd 26/03/04, aanmaakschaal onbekend, 2019G104)

[43] Historiek gebouwen (Scholengemeenschap St.-Pieter Beringen – Lummen), 26/03/04.

Afb. 16: Foto van de vakschool in Beringen in 1932 (Bron: VTI Beringen, dd 1932, 2019G104).

2.2.2. Beknopte historiek van het onderzoeksterrein

Cartografische en iconografische bronnen tonen aan dat het onderzoeksterrein vanaf de 18de eeuw reeds tussen de stadsvesten en de Blijkstraat lag en aanvankelijk overwegend in gebruik was als tuinzone. Omstreeks het begin van de 19de eeuw begon men met de sloop van de wallen en het dempen van de grachten. Op het onderzoeksterrein verdween het laatste restant van de stadsgracht pas in het begin van de 20ste eeuw. Reeds in de 18de eeuw stonden enkele gebouwen op het onderzoeksterrein. Het gebouwenbestand nam in de loop der jaren toe, aanvankelijk vnl. langs de omringende wegenis met nadien o.a. een brouwerij in het zuiden die later ingenomen werd als schoolgebouw (1923). In de 20ste eeuw werden de gronden ten noorden van de brouwerij stilaan in gebruik genomen door de school en bebouwd en verhard.

De oudste bekende iconografische bron van Beringen is een gravure van *Robert Peril,* gemaakt rond 1510 (*Afb. 17)*. Deze gravure geeft een schetsmatige weergave van het panorama van de stad Beringen. Aangezien het niet de bedoeling was een volledig getrouwe weergave van de werkelijkheid te schetsen, dient deze prent met enige voorzichtigheid bekeken te worden. Toch is deze schets interessant aangezien het als enige een beeld geeft van de stad voor de grote verwoestingen van 1584. Als men de kerk als ankerpunt neemt, lijkt het erop dat de schets gemaakt is vanuit het zuiden/zuidoosten. De toren van de kerk staat in het westen, het schip is naar het oosten gericht. Dit zou echter inhouden dat de stad over een noordelijke poort beschikte, wat niet het geval lijkt te zijn (*zie infra*). Men kan er ook van uit gaan dat de schets gemaakt is om zoveel mogelijk van de stad in beeld te brengen zonder echt rekening te houden met de exacte ligging van de gebouwen. De versterking van de stad bestaat, naast drie stadspoorten, uit een stadsmuur met kantelen en twee ingebouwde torens op een aarden wal. Centraal op de Markt staat een soort lakenhalle of stadhuis. Daarachter staat een ‘monument’ in de vorm van een zuil op een cilindrische conisch omhooglopende sokkel bekroond met wat lijkt op een bol en een kruis. Dat dit monument verwijst naar het ‘perron’ van Beringen is mogelijk. Perrons of stadspalen zijn te vinden op plaatsen die behoorden tot het vroegere Prinsbisdom Luik, namelijk in de zogenaamde ‘Goede Steden’. Het is een symbool van vrijheid en autonomie. Links van het centrale gebouw met vlaggenmast ligt een waterpoel, mogelijk verwijzend naar de

vroegere oorsprong als dries met centrale drenkplaatsen voor het vee.[44] De kerk, die rechts van het centrale gebouw wordt aangeduid, wordt door meerdere gebouwen omgeven. Of er een kerkhof rondom de kerk aanwezig was, is niet duidelijk op deze gravure.

Afb. 17: Panorama van Beringen, gravure door Robert Peril (16de eeuw) (Bron: Carmans s.d., 99 en Gerits 1989, 18).

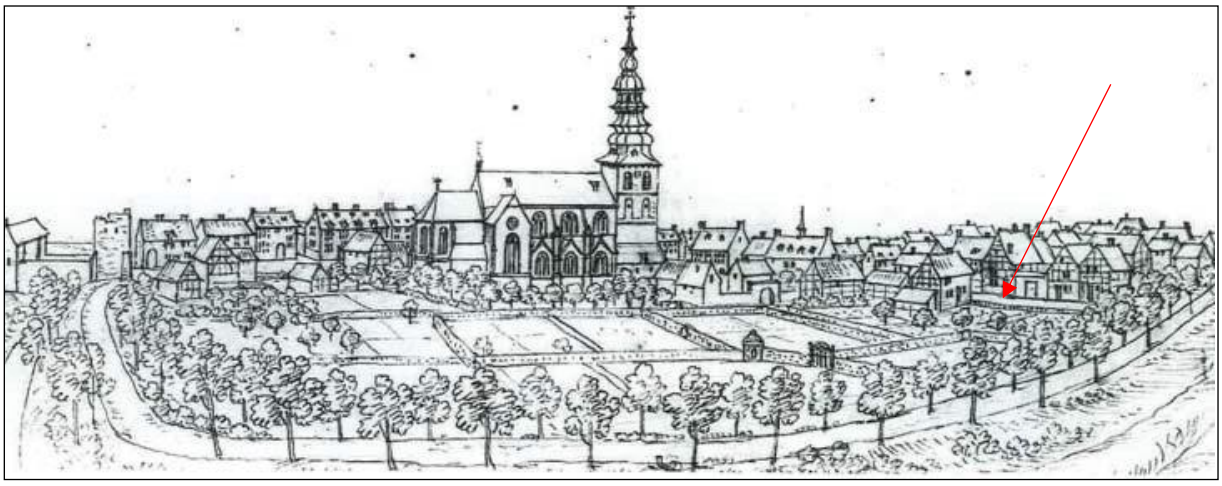
Op *de figuratieve kaart uit het kaartboek van de Abdij van Averbode, gemaakt door Cornelis Lowis (1661-1680)* in de 17de eeuw (*Afb. 18*), kan het onderzoeksgebied onmogelijk in detail gesitueerd worden.

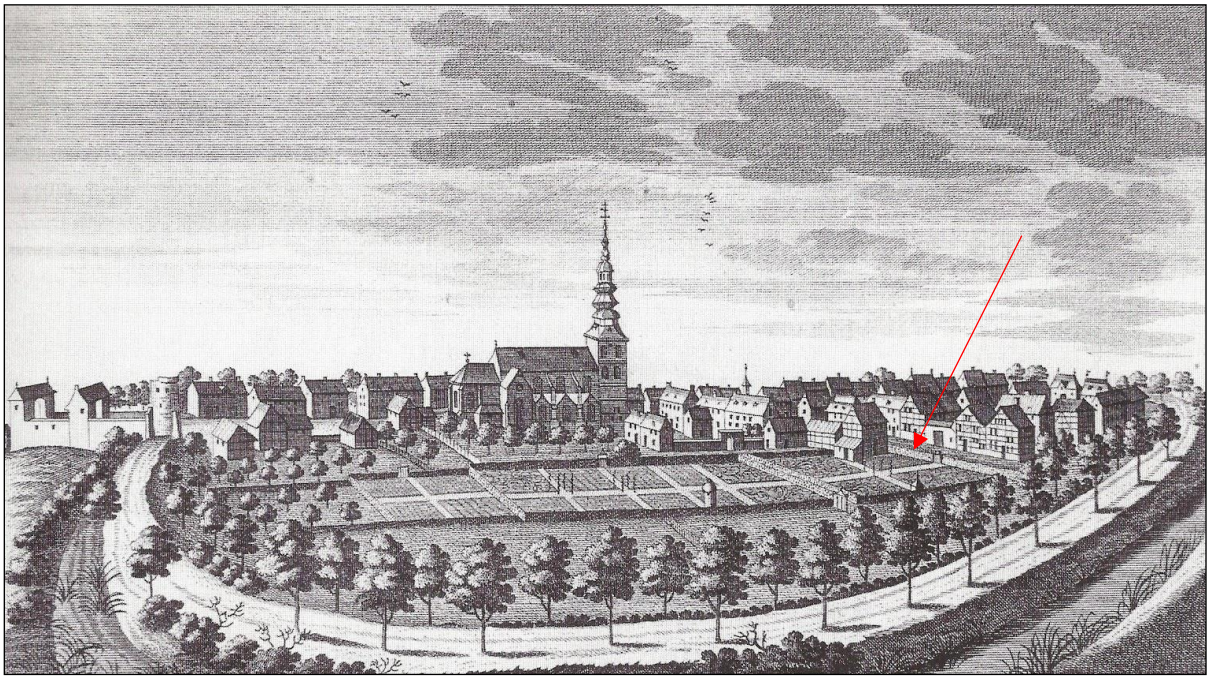
Afb. 18: Detail uit het kaartboek van de Abdij van Averbode, 1659 (Bron: Van Ermen 1997, 104).

[44] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193.

Op een panorama van Beringen getekend door *Remacle Le Loup* (ca. 1730, *Afb. 19*) wordt de stad vanaf het noordoosten afgebeeld. In het oosten (links op de gravure) situeert de stadsvest zich ter hoogte van de huidige Graaf van Loonstraat met achteraan een poortgebouw (cfr. de Koerselse Poort). Centraal wordt de kerk afgebeeld. Het zuidelijke en westelijke deel van de stad is bebouwd, het noordelijke en oostelijke deel van het gebied binnen de stadswal wordt hoofdzakelijk ingenomen door tuinen, akkers en boomgaarden, zo ook het huidige projectgebied dat op de grens tussen bebouwd en onbebouwd gebied lijkt te liggen. Ten noorden van het kerkgebouw situeren zich enkele gebouwen langs de huidige Collegestraat. Ook de Koerselsesteenweg lijkt langs beide zijden bebouwd en ter hoogte van de Blijkstraat lijkt ook enige bebouwing zichtbaar. Een kopergravure uit 1744 werd opgemaakt naar voornoemde pentekening van *Remacle le Loup* en geeft een vergelijkbaar beeld (*Afb. 20*).

Afb. 19: Pentekening van Remacle Le Loup (ca. 1730) met indicatieve aanduiding van het projectgebied ter hoogte van de rode pijl (Bron: Carmans s.d., 99 en Gerits 1989, 19).

Afb. 20: Gezicht op de stad Beringen. Kopergravure, naar de pentekening van Remacle Le Loup, 1744 met indicatieve aanduiding van het projectgebied ter hoogte van de rode pijl. (Bron: Carmans s.d., 99 en Gerits 1989, 19).

Het stratenpatroon in het stadscentrum is op *de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden,* opgenomen op initiatief van *graaf de Ferraris* (1771-1778, *Afb. 21*) duidelijk te herkennen. De huidige Blijkstraat is duidelijk zichtbaar ten oosten van het projectgebied als een met bomen omzoomde dreef die lijkt uit te geven op een plein in het noordoosten van het projectgebied. De August Cuppenslaan is nog niet zichtbaar. Het terrein wordt verder vnl. als tuinzone langs de stadswallen ingenomen, die de westelijke terreingrens vormen. Buiten de wal ligt een gracht. Van een stadsmuur zelf is geen spoor te herkennen. In het oostelijk deel van het onderzoeksterrein ligt naast de Blijkstraat een U-vormig gebouw met ten noorden ervan een langwerpig gebouw dat dwars op de straat

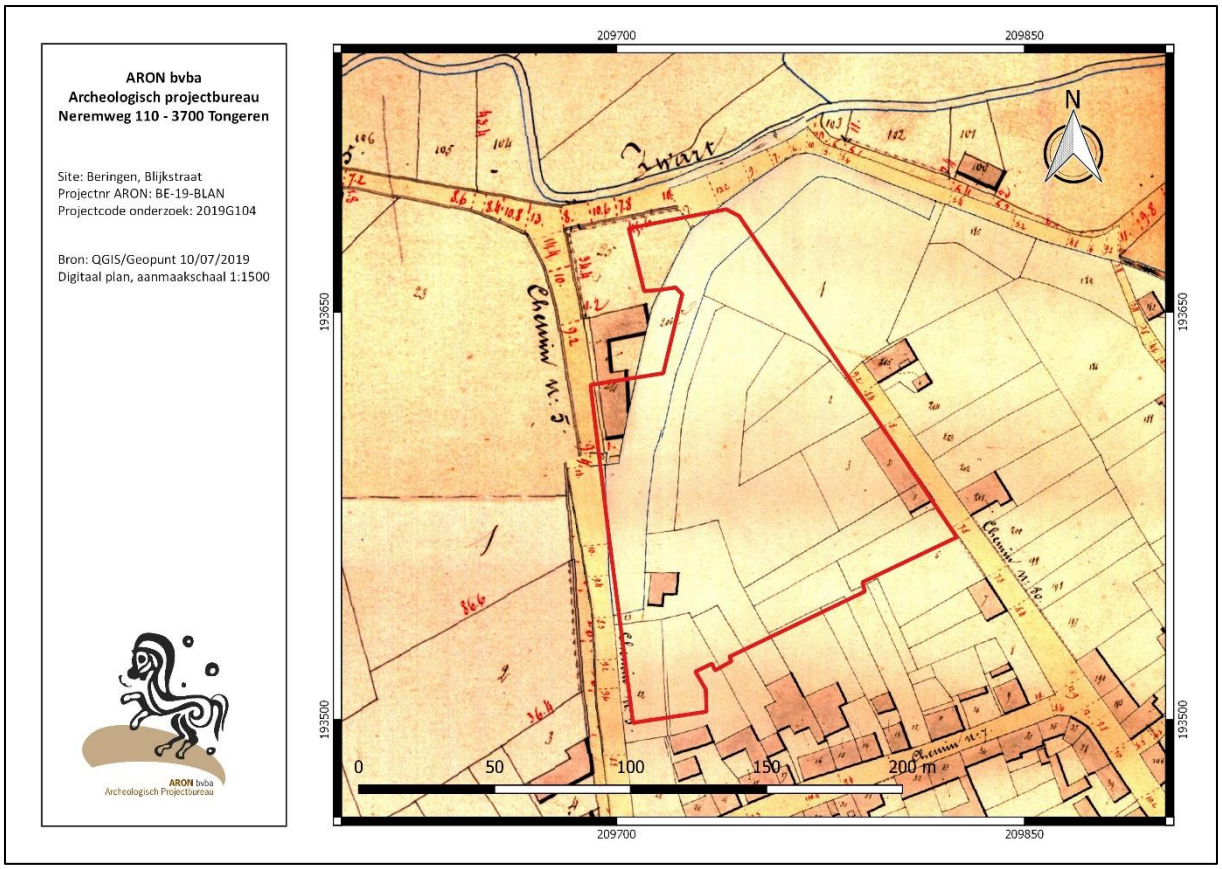
georiënteerd is. In het noorden loopt de stadomwalling doorheen het tracé van de huidige August Cuppenslaan, die nog niet op de kaart zichtbaar is, net zo min als de Burgemeester Geyskensstraat. Waar het noordelijk deel van het stadscentrum nog overwegend ingenomen wordt door tuinen, is ten zuiden van het projectgebied aaneengesloten bebouwing zichtbaar langs de Onze-Lieve-Vrouwstraat. De Sint-Pietersbandenkerk is verder ten oosten (vlak buiten het afgebeeld kaartdeel) zichtbaar en wordt door een kerkhof omgeven. Bebouwing bevindt zich rondom de kerk en het kerkhof, o.a. ter hoogte van de huidige Markt en de Collegestraat en sporadisch langs de Steenstraat, parallel lopend met de Blijkstraat. Op de Markt zijn twee ronde blauwgroene ingekleurde cirkels getekend, die als open waterputten te interpreteren zijn. Ten noorden van de omwalde stad stroomt de Zwarte Beek.

Afb. 21: Detail uit de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld op initiatief van Graaf de Ferraris (1771-1778) met situering van het onderzoekterrein (rood).

Op de *Atlas van de Buurtwegen* (ca. 1840, *Afb. 22*) zijn de stadswallen en -gracht op de meeste plaatsen in het centrum niet meer aangeduid. In 1826 was men immers begonnen met het dempen van de grachten en het slopen van de wallen (zie *infra*). In het noorden is wel een restant van de voormalige stadsgracht zichtbaar net binnen het projectgebied, enigszins parallel met de noordwestelijke grens van het terrein. Verder wordt het terrein nu zowel in het westen als in het noorden begrensd door een weg (*Chemin nr. 5 en 9*) ter hoogte van de oude vesten. Het gaat om voorlopers van de Burgemeester Geyskensstraat en de August Cuppensstraat. De August Cuppensstraat loopt verder in noordoostelijke richting buiten het projectzone in de richting van de Brulmolen. De voormalige bebouwing op het onderzoeksterrein is verdwenen en heeft plaats gemaakt voor een langwerpig gebouw dat parallel aan de Blijkstraat ligt, evenals twee gebouwen naast de Burgemeester Geyskensstraat in het westen van het projectgebied. Eén van beide gebouwen ligt slechts deel op het onderzoeksterrein, tussen de straat en het restant van de stadsgracht, het andere gebouw ligt ten oosten van het grachtrestant.

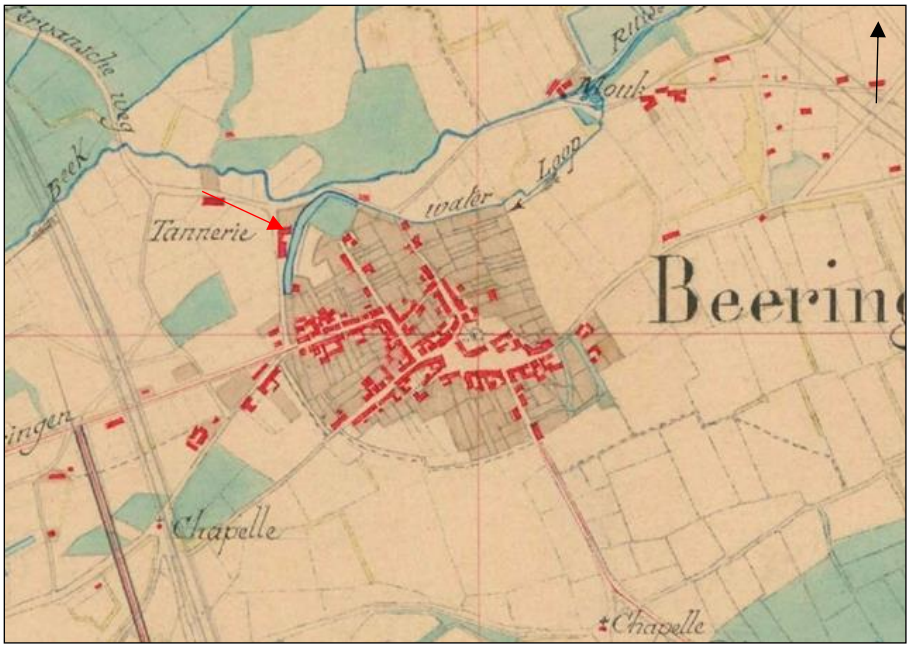
De primitieve kadasterkaart (ca. 1850, *Afb. 23)* en de gereduceerde kadasterkaart (*Afb. 24*) geven een enigszins vergelijkbaar beeld, hoewel het restant van de gracht op de primitieve kadasterkaart niet meer zichtbaar is en in het noorden van het terrein nog een klein gebouw zichtbaar is dat op de *Atlas der Buurtwegen* en de *gereduceerde kadasterkaart* verdwenen is. Tevens sluit op de primitieve kadasterkaart de Blijkstraat aan op de August Cuppensstraat. De gereduceerde kadasterkaart vertoont schijnbaar een plas in het noordoosten van het projectgebied, op het uiteinde van de Blijkstraat. Op het overzichtsplan van de stad is de contour van de voormalige omwalling goed zichtbaar (*Afb. 13*).

Afb. 22: Atlas van de Buurtwegen (ca. 1841) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

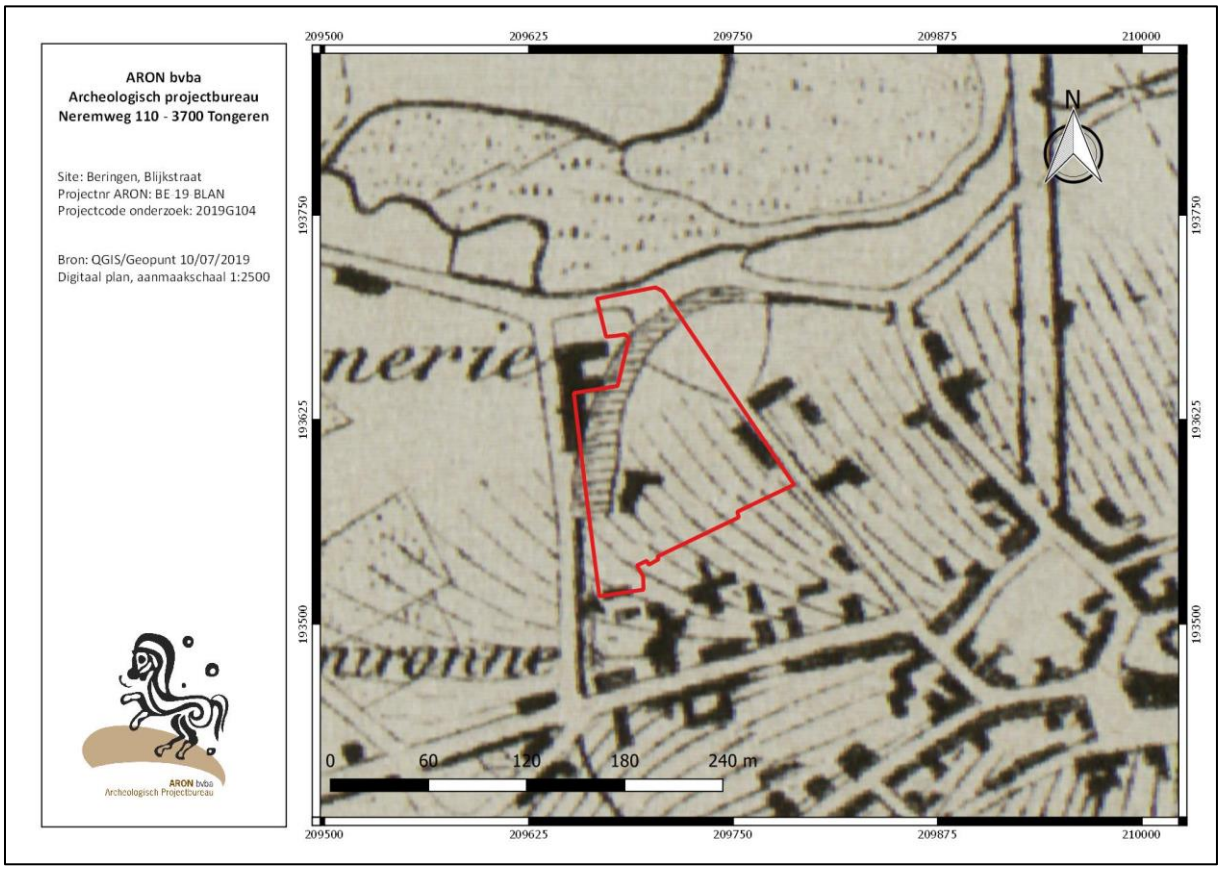

Afb. 23: Detail uit het Primitief Kadasterplan (1842 - 1879) met situering van het onderzoekterrein (rood).

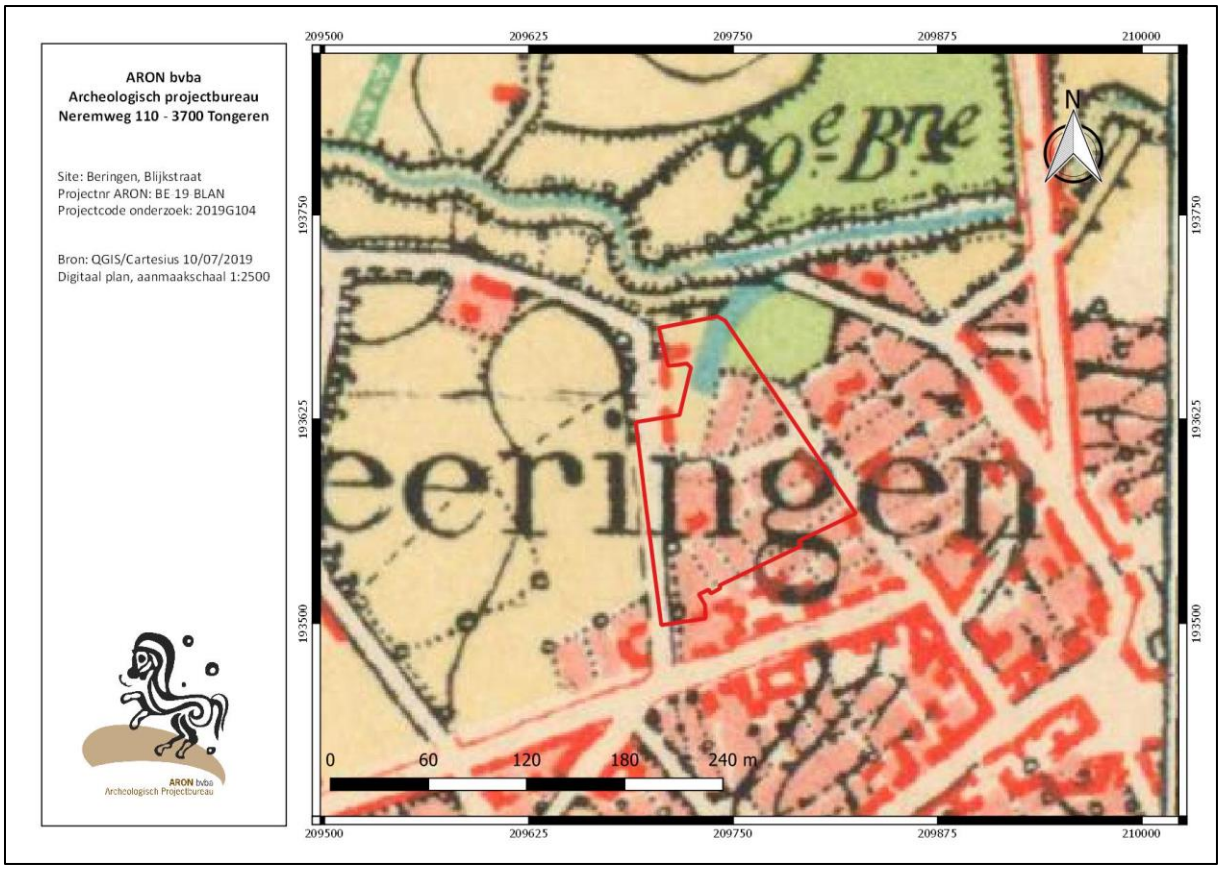
Afb. 24: Detail uit de Gereduceerde Kadasterkaart (ca. 1850) met indicatieve situering van het onderzoeksterrein (rode pijl) (Bron: https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193, digitaal, dd onbekend, aanmaakschaal onbekend, 2019G104).

De *Vandermaelenkaart* (1846-1854, *Afb. 25*) geeft een quasi vergelijkbaar beeld. De Blijkstraat lijkt volgens deze kaart in het noorden van het projectgebied uit te lopen op een plein. De helling van de heuvelrug waarop Beringen zich situeert, is op deze kaart voor het eerst duidelijk zichtbaar.

Afb. 25: Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood).

De topografische kaart van 1873 geeft een gelijkaardige situatie weer voor het projectgebied, maar het restant van de stadsgracht op het terrein is in omvang afgenomen (*Afb. 26*). In het noorden buigt een zijstraat van de Blijkstraat af op het terrein, dat volgens de kaart verder quasi volledig ingenomen wordt door woonpercelen. Het noordelijk plein / de voormalige waterplas (cfr. gereduceerde kadasterplan) wordt ingenomen door grasland.

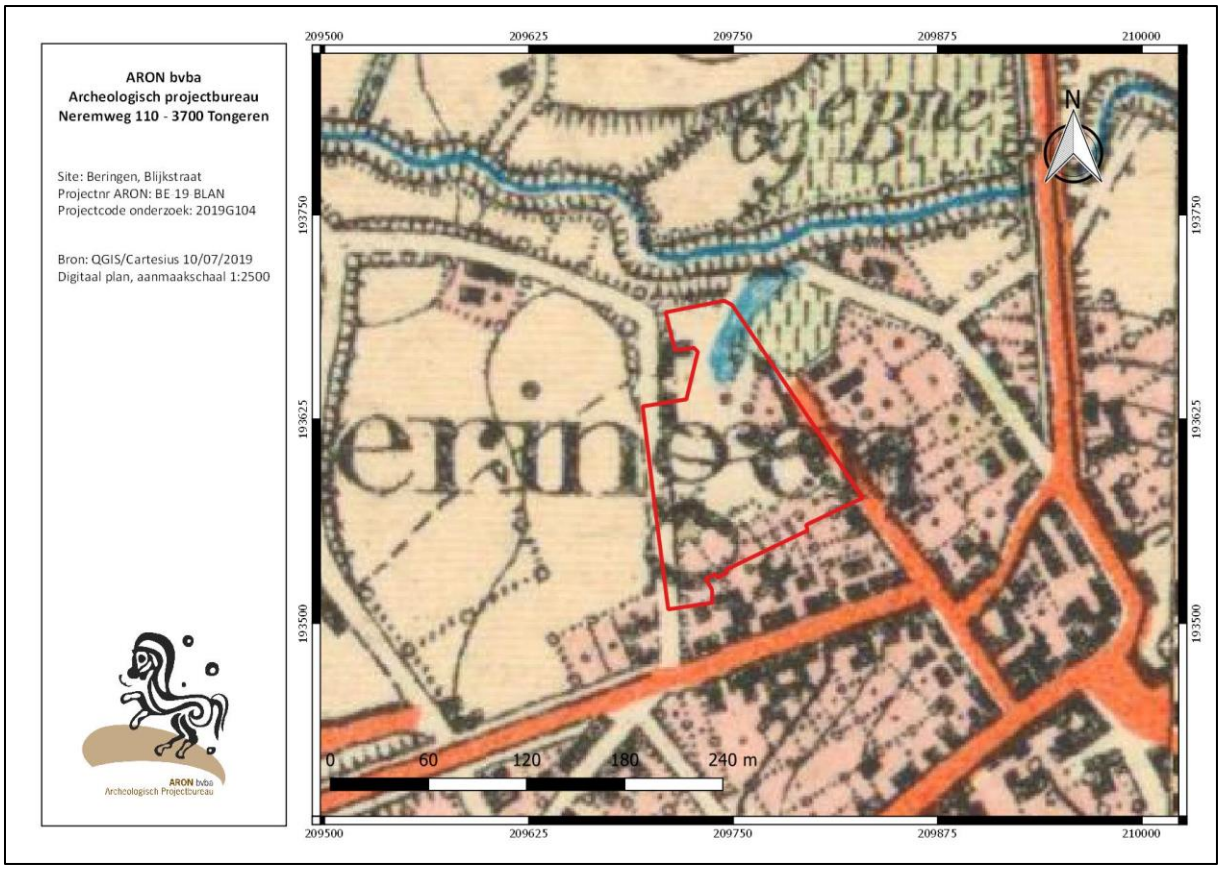
Afb. 26: Topografische kaart uit 1873 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

Op de topografische kaarten van 1904, 1939 en 1969 (*Afb. 27-29*) neemt de bebouwing op het terrein stilaan toe, aanvankelijk aan de zijde van de Blijkstraat, maar nadien ook in het zuiden, het westen en het noorden van het terrein. Het gaat hier in het zuidelijk deel om gebouwen van een vroegere brouwerij, nadien omgevormd tot school en andere gebouwen waaronder verschillende woningen naast de Burgemeester Geyskensstraat en de August Cuppenslaan. De school (VTI) nam een start in het voormalig brouwerijgebouw omstreeks 1923 en breidde zich doorheen de jaren langzaamaan uit over quasi de volledige site (zie supra).

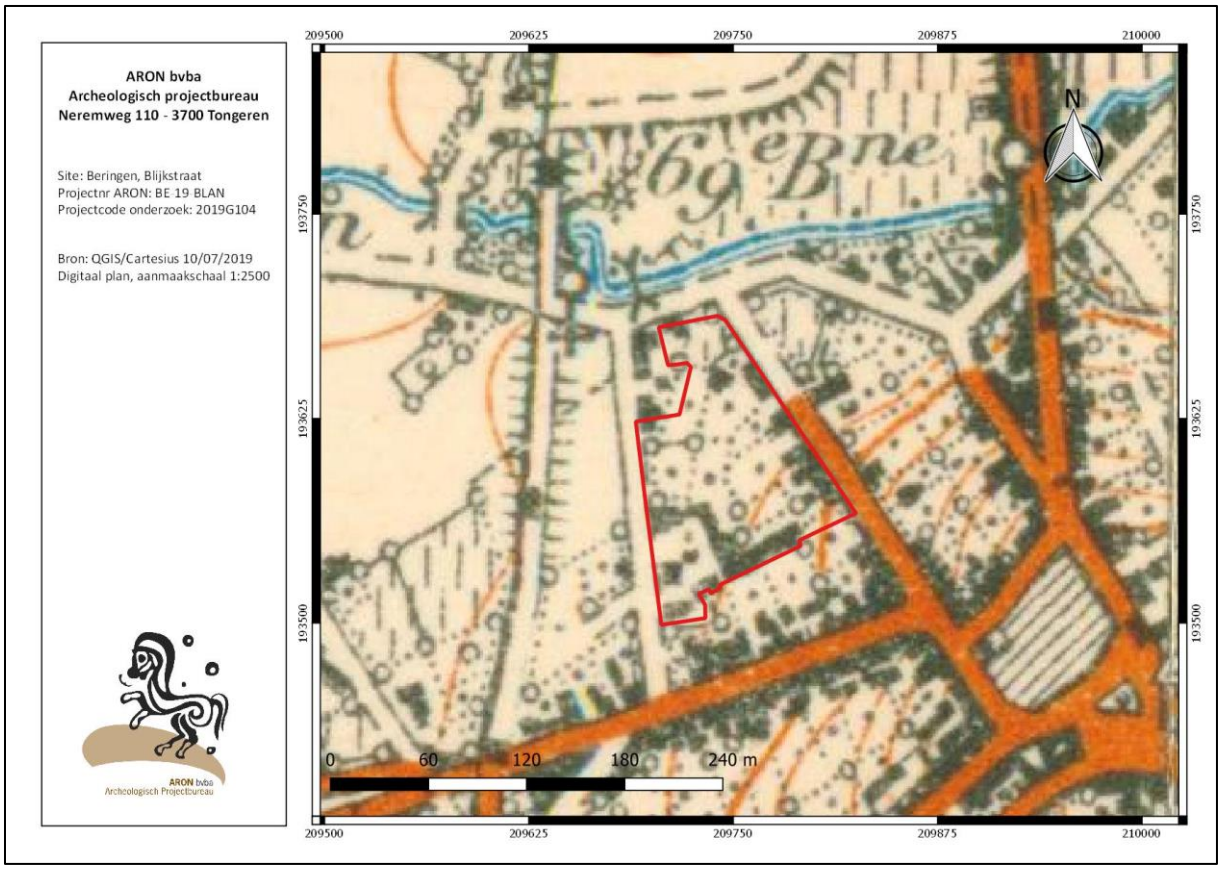
Op de orthofoto van 1971 (*Afb. 30*) is zichtbaar hoe grootschalige werken op het onderzoeksterrein plaatsvinden in het kader van de uitbreiding van de school, die omstreeks deze periode een hoge vlucht nam naar het noorden toe. Vnl. het noorden en het oosten van het terrein is in gebruik als werf. De voormalige brouwerij in het zuiden evenals enkele huizen aan de straatzijden van het terrein met achterliggende tuinen zijn op de orthofoto nog intact.

Op de orthofoto van 1979-1990 is centraal op het terrein een gebouw bijgebouwd ter hoogte van een voormalige tuin. Deze bebouwing is verder omgeven door verhardingen (*Afb. 31*).

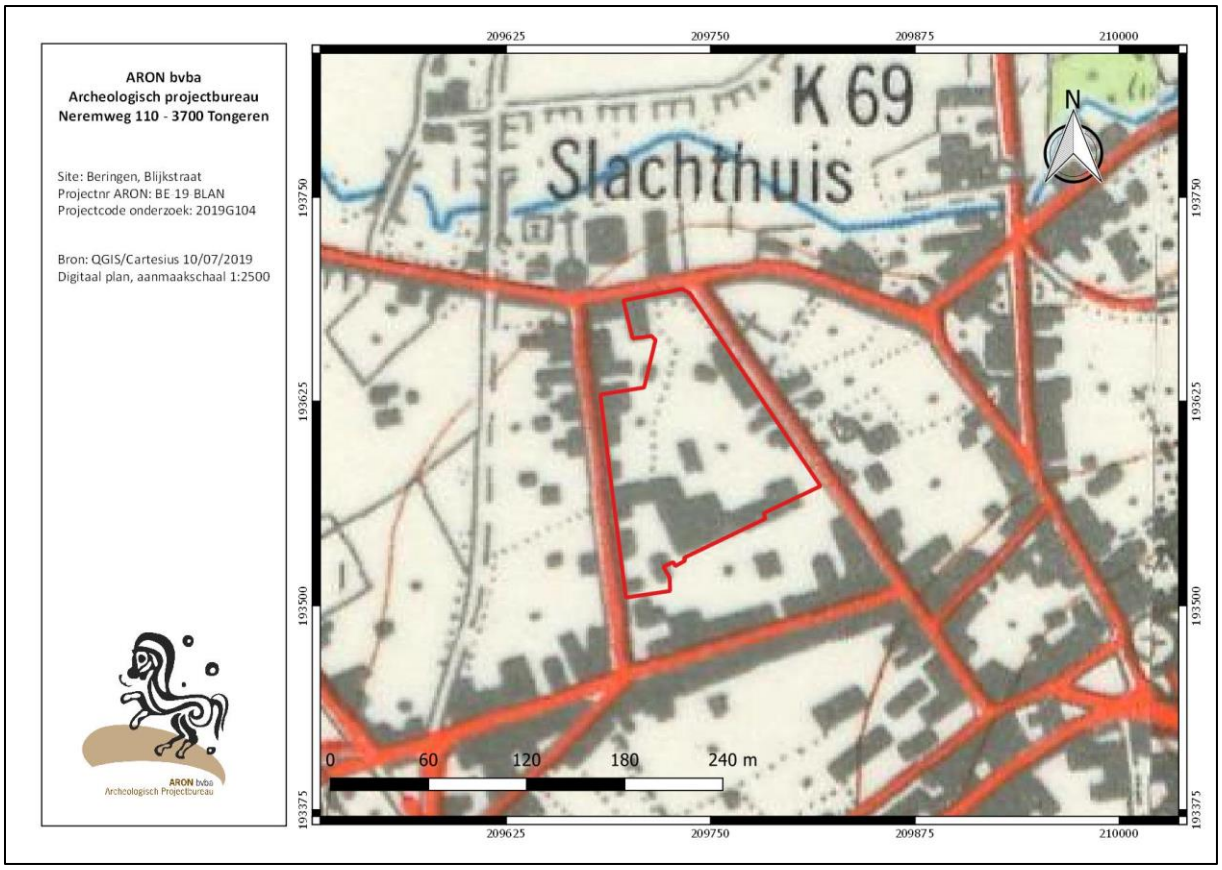
Op de topografische kaart van 1981 zijn quasi de volledige straatzijden van het onderzoeksterrein bebouwd met gebouwen van de huidige scholencampus (*Afb. 32*). Doorheen de jaren lijkt enkel centraal op het terrein het gebouwenbestand iets veranderd, verder lijkt het gebouwenbestand quasi onveranderd. Wel kan opgemerkt worden dat de plattegrond, aangeleverd door de initiatiefnemer (*Afb. 15*) aangeeft dat o.a. in 1984, 1994 en 1995 nog bouwwerkzaamheden plaatsvonden in het westen van het terrein en in 1988 en 1998 in het oosten. Het zou hier o.a. gaan om de bouw van wc's en een nieuwe administratieve vleugel in het westen op de plaats van een directeurswoning en o.a. om een verruiming van praktijklokalen en de bouw van een lokalencomplex met eetzaal en vaklokalen in het oosten langs de Blijkstraat. Meer informatie over de bouwhistoriek van de scholencampus is echter terug te vinden onder *2.2 Historische situering*.

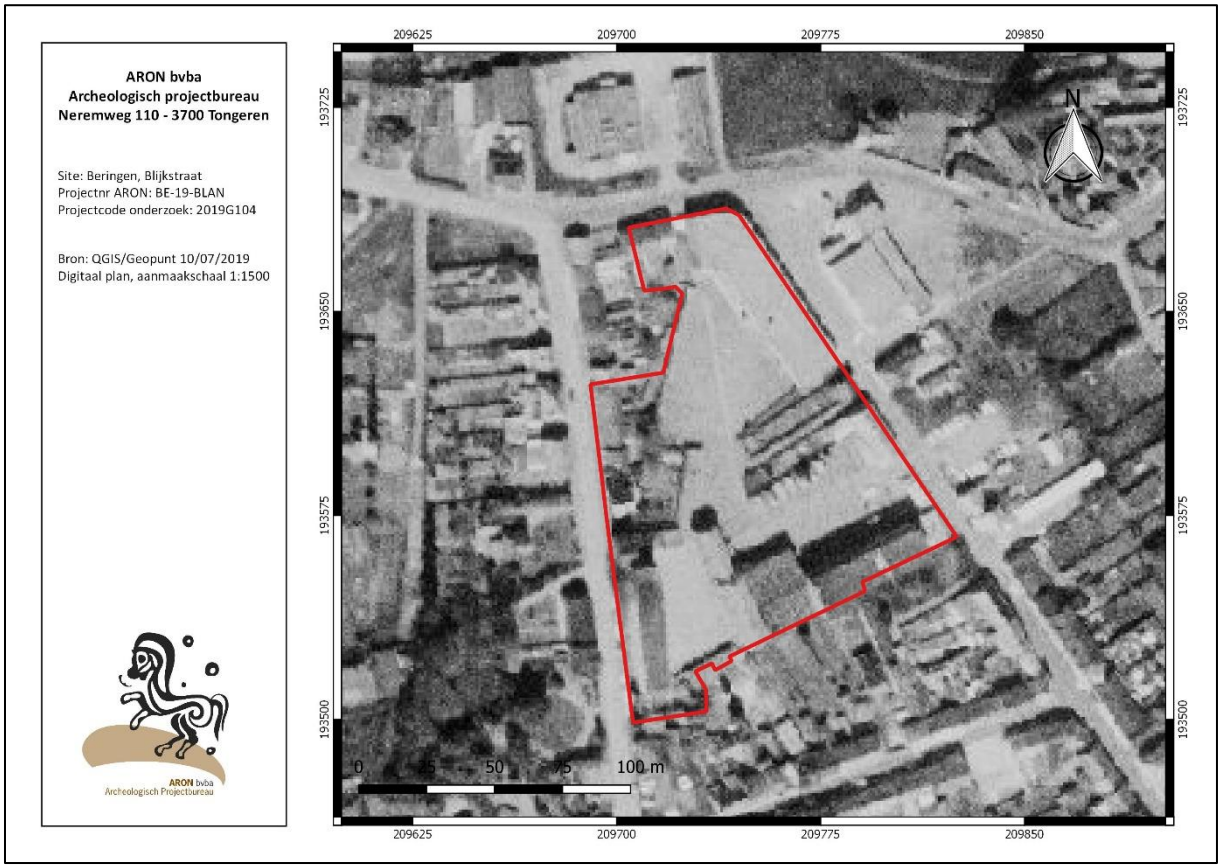
Afb. 27: Topografische kaart uit 1904 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

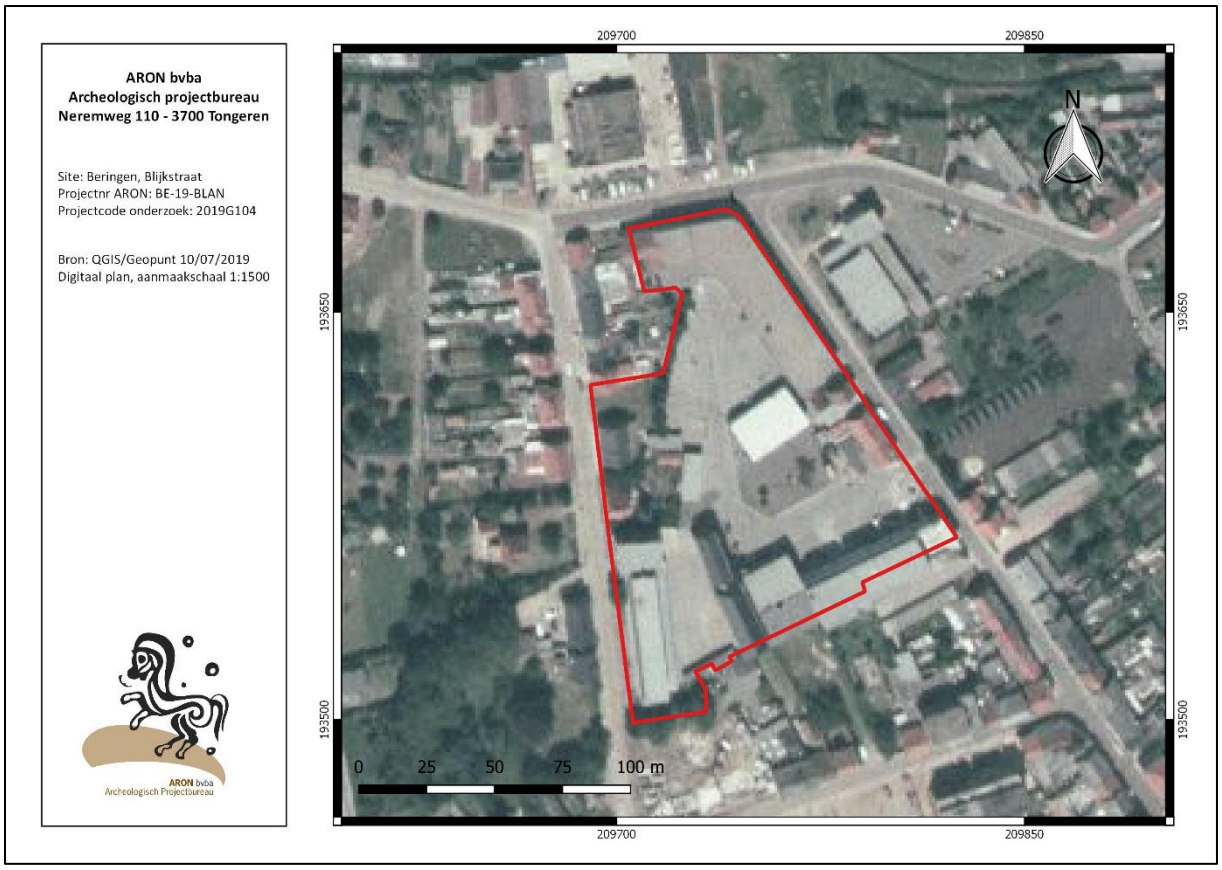
Afb. 28: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

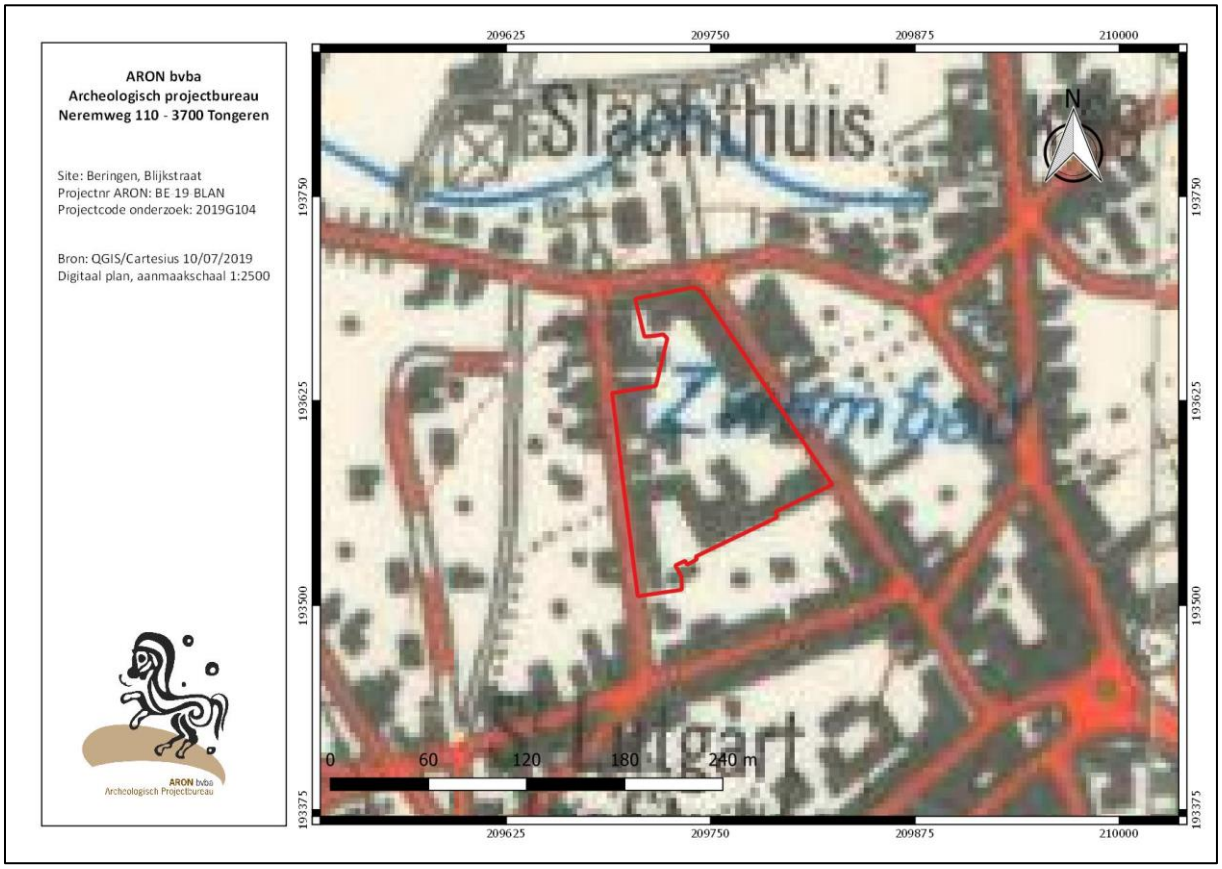
Afb. 29 : Topografische kaart uit 1969 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

Afb. 30: Orthofoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

Afb. 31: Orthofoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

Afb. 32: Topografische kaart uit 1981 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

2.3 Archeologische situering van het onderzoeksgebied

Uit het stadscentrum van Beringen is weinig archeologische informatie in de Centraal Archeologische Inventaris bekend (*Afb. 33*).

CAI 165790 geeft een indicator van de vroegere stadsomwalling weer zoals aangeduid op de historische kaarten. Deze doorkruist het noordwesten van het onderzoeksterrein. Ook de drie stadspoorten zijn in de CAI geïnventariseerd: in het oosten de Koerselse of Kempische Poort (CAI 165798), in het zuiden de Hasseltse Poort of Verloren Toren (CAI 165800) en in het westen de Onze-Lieve-Vrouwe Poort of Diesterse Poort (CAI 165796).

In het historische centrum werden slechts op drie plaatsen archeologische relicten teruggevonden. Tijdens rioleringswerken in 1995 op de Markt kwam een waterput uit de nieuwe tijd tevoorschijn (CAI 55192). Meer gegevens hierover ontbreken evenwel. Verder brachten archeologische opgravingen[45] in de Sint-Pietersbandenkerk (CAI 51963) aan het licht dat er in de 9de-10de eeuw (Karolingische periode) al een kleine zaalkerk met aansluitend koor op dezelfde plaats stond. In de 10de eeuw tot de 13de eeuw werd een driebeukige romaanse kerk met toren en transepten opgebouwd, en een koor in gotische stijl. Deze kerk werd in 1467 en 1584 verwoest. In 1654 brandde de heropgebouwde kerk af, in 1893 stortte de toren in en vernielde een deel van het schip. Volgens de legende zouden er gangen vertrekken vanuit de kelders van de kerk en onder de Markt doorlopen. Op het rond liggende kerkhof werden reeds meerdere vlakgraven uit de vroege middeleeuwen (Karolingische periode) aangetroffen.[46] Ter hoogte van de Violetstraat in het noordoosten van het stadcentrum van Beringen (CAI 219852), net binnen de omwalling, werd een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in 2016 door *Studiebureau Archeologie*. Er werden tijdens dit onderzoek meerdere structuren uit de vroege ijzertijd aangetroffen, waaronder een mogelijke kringgreppel en een mogelijk urnegraf. Uit de Romeinse periode werd aardewerk aangetroffen en fragmenten van tegulae, uit de vroege middeleeuwen aardewerk en twee sporen waaronder een paalkuil. Uit de nieuwe tijd werd een 5 m brede gracht aangetroffen, maar het betrof niet de omwallingsgracht die is aangeduid op de Ferrariskaart.[47]

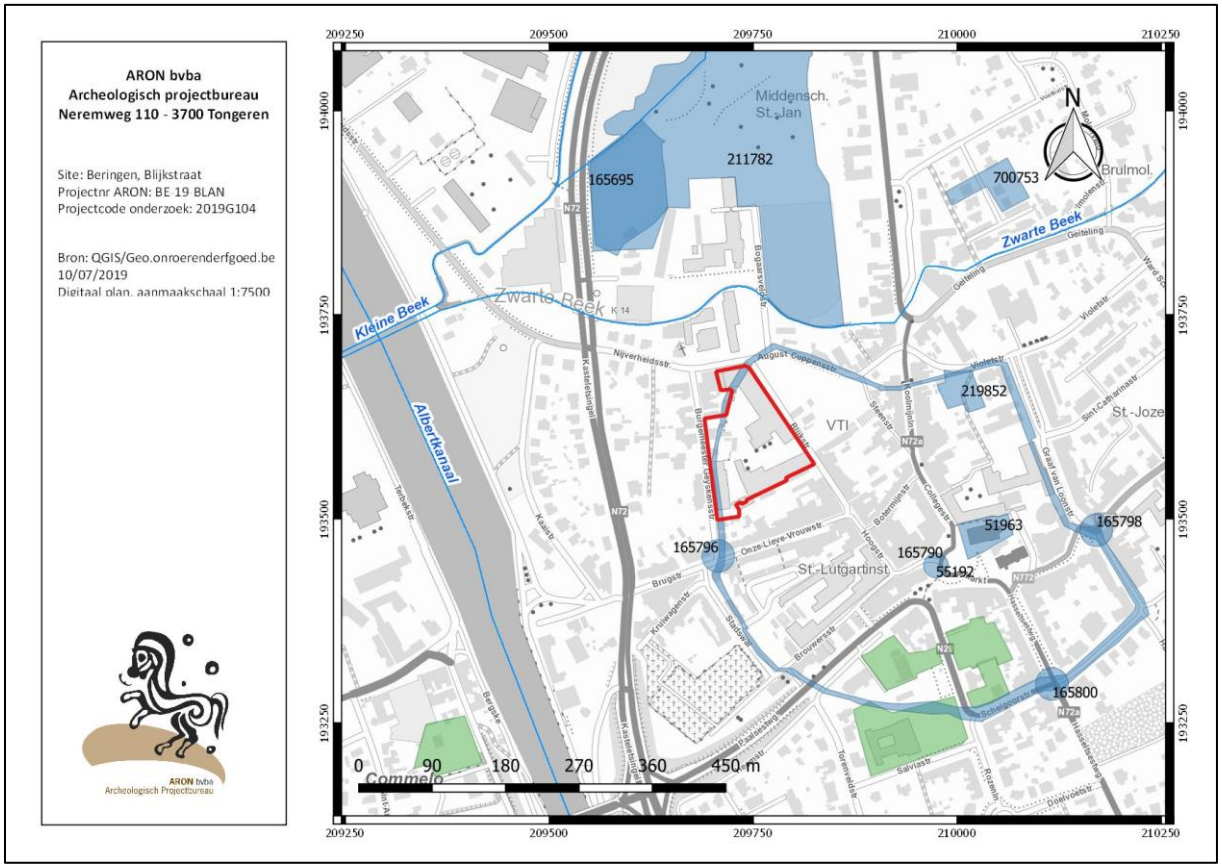
Archeologisch vooronderzoeken op het terrein van de basisschool De Step (Paalsesteenweg en Salviastraat), langs de voormalige stadswal, leverde geen informatie op.[48] Andere archeologisch vooronderzoek aan de Rozenlaan, Paalsesteenweg en Scheigoorstraat, net binnen de middeleeuwse stadsomwalling, leverde – met uitzondering van een post-middeleeuwse perceelsgreppel, eveneens geen archeologische relevante informatie op.[49]

Ten noorden van de het historisch centrum, buiten de voormalige stadswallen, zijn nog enkele CAI-locaties gekend in de omgeving van het onderzoeksgebied.

CAI-locatie 211782 (op ca. 70 m ten noordoosten van het huidige projectgebied) betreft de vondstlocatie van laat-middeleeuwse (paal)kuilen, enkele grachten en greppels, aangetroffen tijdens een archeologische prospectie die uitgevoerd werd door BAAC Vlaanderen in 2013. Een groot deel van het terrein, vnl. het (noord-)oosten, was sterk verstoord met recente afvalpakketten.[50]
CAI-locatie 165695, gesitueerd op ca. 190 m ten noordwesten van het projectgebied, geeft de locatie weer van één van de acht gekende motten die rondom de stad Beringen gelegen waren in de volle middeleeuwen. De motte is niet zichtbaar op de Ferrariskaart.[51]
Ter hoogte van CAI-locatie 700753 ten slotte, gesitueerd op ca. 320 m ten noordoosten van het huidige projectgebied, werd in 1995 een Keltische goudschat aangetroffen bij het uitgraven van funderingen voor de bouw van een huis met kruipkelder. Er werd op het perceel overgegaan tot archeologische opgravingen in 1995 en 1996. Op het desbetreffend perceel werden 22 regenboogschoteltjes omgeven door een donkere substantie (buidel?) aangetroffen, evenals 3 Atrebatenstaters, daterend uit de ijzertijd. Verder werden fragmenten van drie torques en een halve armbanden aangetroffen. Het is mogelijk dat het depot uit 3 aparte en in tijd gescheiden depots bestaat. Alleszins zou het depot wijzen op nauwe culturele contacten met het Duitse midden-Rijngebied en met

[45] Zie hiervoor Vanderhoeven ea. (2002).
[46] ADK-UQ bm 2015, 10; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193
[47] Yperman W (2018).
[48] Zie hiervoor Vandegehuchte ea. (2008).
[49] Zie hiervoor Van de Konijnenburg (2012) en (2013).
[50] Claesen J. e.a. (2013).
[51] Schouteden, W. s.d: Beringen vroeger en nu, Beringen.

het noordoosten van Frankrijk. De opgravingen toonden aan dat het depot blijkbaar in een nederzettingscontext begraven lag. Er werden restanten van een protohistorisch loopvlak vastgesteld, paalsporen en kuiltjes met 'ijzertijdachtig' aardewerk. Paalsporen en aardewerk geven ook aan dat de plaats tot in de Romeinse periode bewoond bleef.[52]

Afb. 33: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van de omliggende vindplaatsen (lichtblauw), gebeurtenissen (groen) en het onderzoeksterrein (rood) (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be)

2.4 Gaafheid van het terrein: gekende verstoringen

Uit het voorliggend bureauonderzoek blijkt dat het terrein tot heden grotendeels verstoord is door de aanwezigheid van een scholencampus met verhardingen, een aantal woningen en een voormalige brouwerij. Hiertegenover staat dat de meeste gebouwen niet onderkelderd zijn en dat de meeste verstoringen dus mogelijk beperkt zijn qua diepte.

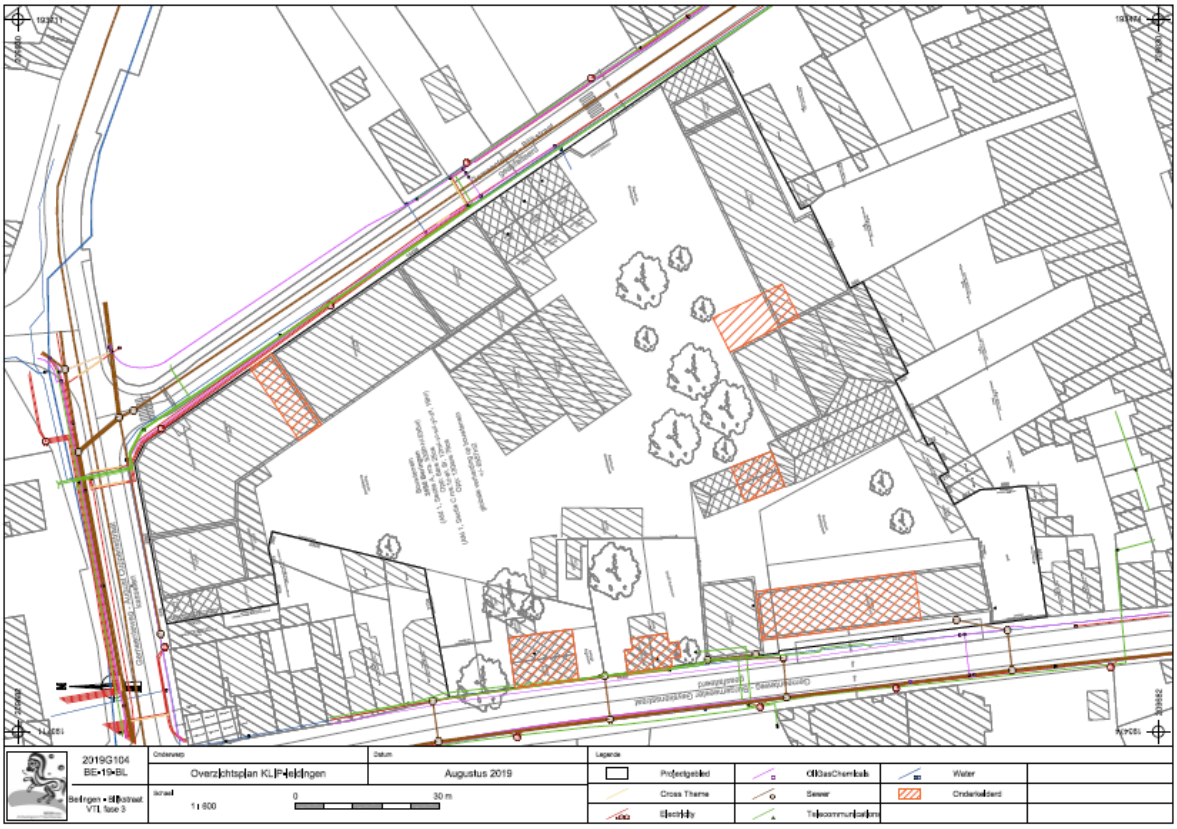
Op het terrein zijn in totaal voor zover gekend zes kelderruimtes aanwezig met een totale oppervlakte van ca. 842 m² (*afb. 33*, oranje). Dit kon afgeleid worden uit oude plannen die door de initiatiefnemer aangeleverd werden. Een aantal van deze plannen werden als bijlage bij de huidige archeologienota toegevoegd ter illustratie (*BIJLAGE 9*). Gezien de grote hoeveelheid aan plannen werden echter enkel de meest relevante plannen als bijlage toegevoegd. De kelders die uit de plannen afgeleid konden worden, zijn aangeduid op het overzichtsplan met aanwezige verstoringen en nutsleidingen (*Afb. 34*, oranje).

Ter hoogte van de kelders worden diepschalige verstoringen verwacht die vermoedelijk het aanwezige archeologische bodemarchief verstoord hebben. Uit de doorsnedes op de plannen kan afgeleid worden dat er zowel kruipkelders van ca. 80 cm diep als volwaardige kelders (minimaal 2,40 à 3,06 m diep) aanwezig zijn. Geschat kan worden dat uiteindelijke verstoringen voor de aanleg van de kelders tot op maximaal ca. 3,5 m onder het

[52] https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/700753

maaiveld gaan. Andere gebouwen zijn niet onderkelderd waardoor de omvang van de verstoringen vermoedelijk kleiner is. Op beschikbare doorsnedes wordt aangegeven dat gefundeerd is tot op vorstvrije diepte (min. 80 cm). De exacte diepte van funderingen, evenals deze van aanwezige verhardingen is tot heden echter onbekend. Geschat kan worden dat de algemene verstoringsdiepte (voor verhardingen, vloerplaten enz…) hoofdzakelijk tot 40 à 50 cm onder het maaiveld gaat.

Bij het Kabel- en Leidingen Informatie Portaal (KLIP) werd informatie opgevraagd over de in het plangebied aanwezige nutsleidingen (*Afb. 34, BIJLAGE 7*). Hieruit blijkt dat er enkel ter hoogte van de perceelgrenzen aan de straatzijden leidingen aanwezig zijn. Verder zijn verschillende huisaansluitingen aanwezig ter hoogte van de bebouwing aan de Blijkstraat en de Burgemeester Gyskensstraat. De aanwezige leidingen worden hieronder niet verder in detail besproken gezien hun aantal en het feit dat ze zich nauwelijks op het terrein bevinden. Op te merken hierbij is dat de diepte en breedte van de sleuven voor het uitgraven van deze leidingen tot op heden onbekend blijft.

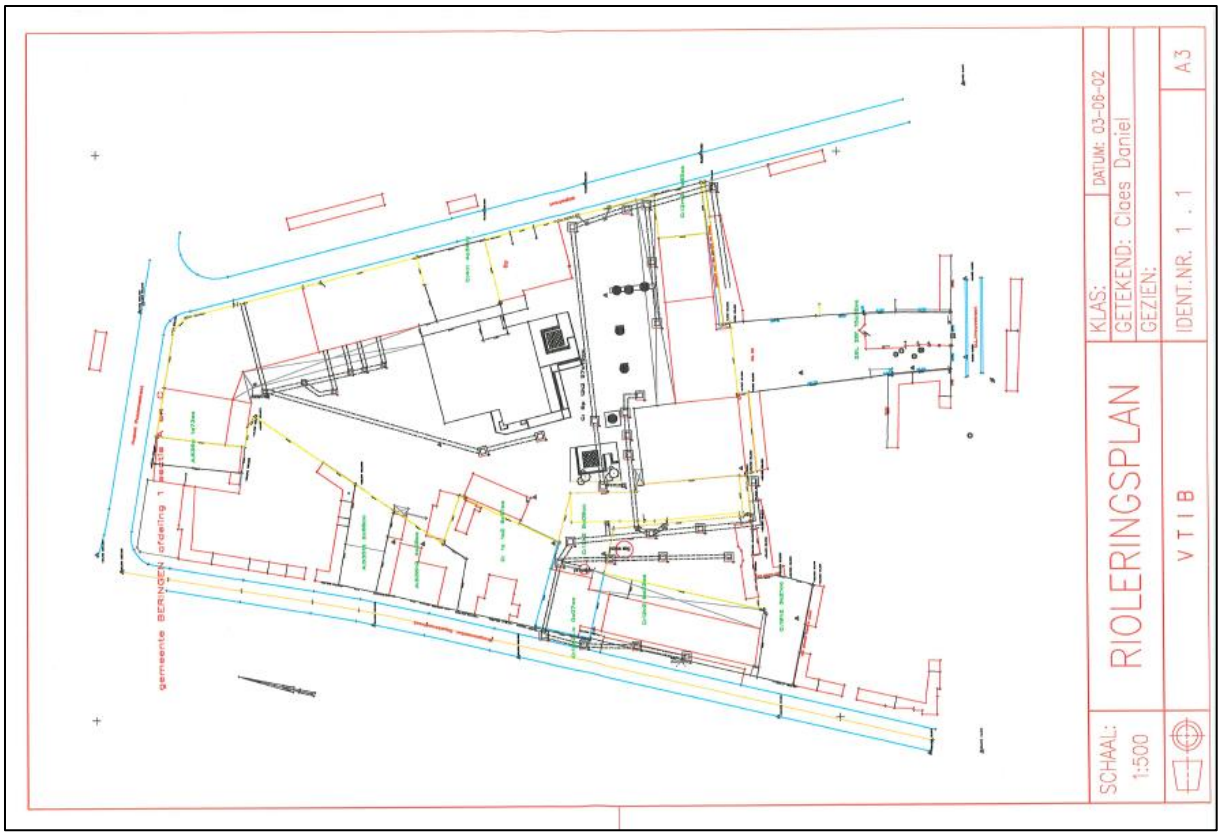

Afb. 34: Overzicht aanwezige nutsleidingen op het onderzoeksterrein en indicatie van de ligging van aanwezige kelders in het oranje gearceerd (Bron: KLIP, digitaal plan, dd 10/07/2019, aanmaakschaal 1.600, 2019G104).

Uit een rioleringsplan, aangeleverd door de initiatiefnemer (*Afb. 35, BIJLAGE 6*), blijkt – in tegenstelling tot de gegevens van de KLIP - dat er ter hoogte van de verhardingen heel wat leidingen aanwezig zijn, evenals een aantal putten. De diepte van deze verstoringen is tot heden eveneens onbekend.

Uit dit alles blijkt dat verwacht kan worden dat de toplaag (bovenste 40 à 50 cm) van het volledige terrein verstoord is. Plaatselijk, ter hoogte van leidingen, putten, funderingen en kelders, worden diepere verstoringen verwacht. Exacte verstoringsdieptes, evenals de exacte verstoringsomvang van kelders, funderingen, leidingen en putten zijn momenteel niet gekend.

Opgemerkt kan worden dat de aanwezigheid van een beschermend plaggendek niet uitgesloten kan worden gezien dit bodemtype meer ten westen van het terrein voorkomt. De combinatie van een plaggendek en ondiepe verstoringen over grote aaneengesloten oppervlaktes kan betekenen dat archeologische resten goed bewaard zijn. Ter hoogte van diepere verstoringen is de kans op bewaring van het oorspronkelijk bodemarchief echter eerder klein.

Afb. 35: Rioleringsplan (Bron: Claes Daniël, digitaal plan, dd 03/06/02, aanmaakschaal 1.500, 2019G104).

2.5 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen dienden tijdens het bureauonderzoek te worden beantwoord:

- **Wat zijn de gekende archeologische gegevens in het projectgebied?**

Binnen het projectgebied zelf werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Wel ligt het onderzoeksterrein ter hoogte van de middeleeuwse stadsvesten van Beringen zoals aangeduid in de CAI. Binnen de stadsomwalling zijn nog een drietal andere CAI-locaties gekend die dateren vanaf de vroege ijzertijd tot de nieuwe tijd, hetgeen wijst op een continue menselijke aanwezigheid vanaf de ijzertijd. Ook buiten de stadsomwalling zijn in de omgeving enkele CAI-locaties gekend die dateren vanaf deze periode.

- **Welke informatie geven de gekende historische en iconografische gegevens van het projectgebied?**

Beringen kent zijn oorsprong waarschijnlijk in de 6de tot 8ste eeuw, maar werd voor het eerst vermeld in 1120. [53] Beringen was een allodiale heerlijkheid, die deel uitmaakte van het erfgoed van Sint-Adelardus van Corbie.[54] Later verwierf de graaf van Loon de voogdijrechten over Beringen. In de 13de eeuw verkreeg Beringen de stadsrechten. In 1559 verkocht de abdij van Corbie haar heerlijke rechten in Beringen aan Godfried van Bocholtz, heer van Grevenbroek. Nadien kwam de heerschap Beringen in handen van de bewoners van het kasteel van Oostham. [55]

Door zijn gunstige ligging bij een knooppunt van verkeers- en handelswegen werd Beringen verschillende keren belegerd, ingenomen en vernield door militaire eenheden in de loop van de 15de, 16de en 17de eeuw. De grondige

[53] Gysseling (1960), 126; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/120879.
[54] Gerits (1989), 17.
[55] Beerten (2013), 8.

verwoesting van de stad in 1654 door de troepen van Karel van Lorreinen kwam Beringen nooit te boven. De stad verviel tot een eenvoudig landbouwdorp.[56]
Ingrijpende wijzigingen in de stedelijke samenleving en in het economisch patroon kwamen pas met de oprichting van de steenkoolmijn van Beringen. De koolmijn van Beringen werd operationeel in 1922.[57]

Kort nadat Beringen zijn vrijheidsbrief had verkregen, werd de stad omwald. De omwalling viel samen met de westelijke en noordelijke grenzen van het huidige projectgebied. De stadsversterking bestond uit aarden wallen en met water gevulde grachten. Drie poorten verleenden toegang tot het stadscentrum.[58] Aangezien de Bourgondiërs bij hun aanvallen de wallen rondom de stad grotendeels gesloopt hadden, werden deze in 1596 heropgetrokken. De drie poorten werden in 1618 heropgebouwd. [59]
Over het uitzicht van de vesten is weinig bekend. De stadsvest werd vermoedelijk verkregen door het uitgraven en ophopen van aarde. Aldus ontstond een dubbele omheining met een watergracht en een aarden wal. De breedte en diepte van de gracht en de hoogte van de wal zijn niet bekend.
In 1826 begon men met het dempen van de grachten en het slopen van de wallen. Twee van de drie stadspoorten werden toen afgebroken. De laatste poort verdween in 1883. De vrijgekomen terreinen van de vroegere stadsversterkingen werden openbaar verkocht en grotendeels in tuinen herschapen.[60]

Bij de start van de mijnindustrie in 1921 te Beringen achtte het Bisdom het nodig technisch onderwijs in te richten te Beringen om te voldoen aan de vraag naar technisch geschoold personeel. Vervolgens kocht de opgerichte beheerraad een oude leegstaande brouwerij te Beringen en begon met de afdelingen hout en mechanica op het huidige onderzoeksterrein. In de loop der jaren werden meerdere terreinen aangekocht en bebouwd, hetgeen uiteindelijk resulteerde in een eerder chaotische inplanting van de gebouwen op de huidige site.

- Hoe is de evolutie van de historische bebouwing van het terrein?

Omstreeks de 18de eeuw bevonden zich in het oosten van het terrein een U-vormig en een langwerpig gebouw naast de Blijkstraat, binnen de omwalling. Beide gebouwen verdwenen, net zoals (in de loop der jaren) de stadsvesten in het noordwesten. Er verschenen vervolgens een langwerpig gebouw in het zuidoosten en twee gebouwen in het westen, langs de Burgemeester Geyskensstraat. Omstreeks de 20ste eeuw werd het terrein verder ontwikkeld met aanvankelijk vnl. bebouwing naast de wegenis. In het zuiden bevonden zich aanvankelijk gebouwen van een brouwerij, die later ingenomen werden door het VTI. Doorheen de 20ste eeuw werden de omliggende eigendommen naar het noorden toe stelselmatig verworven en bebouwd. De huidige schoolgebouwen zijn bijgevolg vrij chaotisch ingeplant op de site.

- Wat is de geschiedenis van het landgebruik van het terrein?

Cartografische en iconografische bronnen tonen aan dat het onderzoeksterrein vanaf de 18de eeuw reeds tussen de stadsvesten en de Blijkstraat lag en aanvankelijk overwegend in gebruik was als tuinzone. Omstreeks het begin van de 19de eeuw begon men met de sloop van de wallen en het dempen van de grachten. Op het onderzoeksterrein verdween het laatste restant van de stadsgracht pas in het begin van de 20ste eeuw. Reeds in de 18de eeuw stonden enkele gebouwen op het onderzoeksterrein. Het gebouwenbestand nam in de loop der jaren toe, aanvankelijk vnl. langs de omringende wegenis met nadien o.a. een brouwerij in het zuiden die later ingenomen werd als schoolgebouw (1923). In de 20ste eeuw werden de gronden ten noorden van de brouwerij stilaan in gebruik genomen door de school en bebouwd en verhard.

- Wat zijn de gekende verstoringen (van de huidige verhardingen, riolering, allerhande leidingen, enz)? Hoe diep gaan deze verstoringen en over welke oppervlakte verspreiden ze zich?

Uit het voorliggend bureauonderzoek blijkt dat het terrein tot heden grotendeels verstoord is door de aanwezigheid van een scholencampus met verhardingen en riolering, een aantal woningen en een voormalige

[56] Gerits (1989), 28.
[57] Carmans sd., 98.
[58] Carmans sd, 98; Gerits 1989, 18; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193
[59] Brockmans 1986, 64.
[60] Carmans sd, 98; Gerits 1989, 30; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193

brouwerij. Hiertegenover staat dat de meeste gebouwen niet onderkelderd zijn en dat de meeste verstoringen dus mogelijk beperkt zijn qua diepte. Zes kelders op het terrein hebben een totale oppervlakte van ca. 842 m².

Er kan verwacht worden dat de toplaag (bovenste 40 à 50 cm) van het volledige terrein verstoord is. Plaatselijk, ter hoogte van leidingen, funderingen, putten en kelders, worden diepere verstoringen verwacht tot maximaal ca. 3,5 m onder het maaiveld. Exacte verstoringsdieptes, evenals de exacte verstoringsomvang van kelders, funderingen, putten en leidingen zijn momenteel echter niet gekend.

- Wat is de impact van de geplande werken?

De initiatiefnemer plant op een 1,47 ha groot gebied langs de Blijkstraat, August Cuppensstraat en de Burgemeester Geyskensstraat in Beringen (prov. Limburg) de sloop en herontwikkeling van het voormalige VTI scholencomplex (fase 3).

De huidige omgevingsvergunning omvat louter de sloop van alle gebouwen met uitzondering van de B-blok, de verwijdering van verhardingen en het rooien van aanwezige begroeiing.

Bij de afbraak wordt zo weinig mogelijk gegraven opdat het terrein zo weinig mogelijk verstoord wordt. De funderingen zal men hiertoe hoogstwaarschijnlijk zoveel mogelijk laten zitten. Dit om achteraf extra ingrepen te vermijden om het terrein terug vlak en berijdbaar te maken. Ook stronken van gerooide bomen zal men in deze fase laten zitten of slechts uitfrezen met een puntfrees. Kelders worden plaatselijk wel uitgehaald tot op verstoringsdiepte (opp.: ca. 140 m², 68 m², 339 m², 70 m², 125 m² en 100 m², diepte: max. 3,5 m). De meeste gebouwen zijn echter niet of slechts beperkt onderkelderd. Algemeen worden bodemingrepen tot ca. 40 à 50 cm diepte verwacht. [61]

Gezien de huidige bodemingrepen enkel het verwijderen van bestaande verstoringen inhouden, is de impact op het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief eerder beperkt. Dit neemt niet weg dat het archeologisch vlak / archeologische resten op plaatsen zichtbaar kunnen worden tijdens de geplande werken. De kans hierop lijkt het grootst ter hoogte van de te slopen kelders en m.n. ter hoogte van de voormalige stadsvesten.

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande en gekende bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?

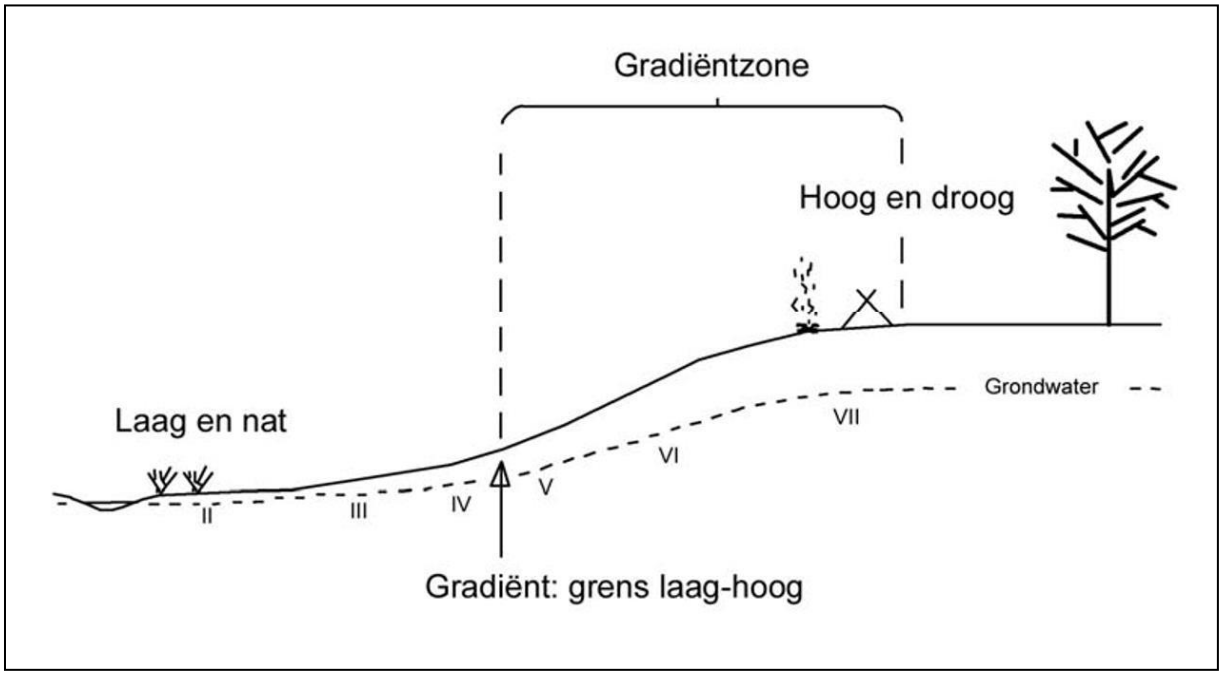
Potentieel voor steentijd artefactensites

Een belangrijk kenmerk van de culturen in de steentijd is dat de mens zich voornamelijk voedde door middel van jacht, visvangst en het uit de omliggende ecosystemen verzamelen van voedsel. Deze 'jager-verzamelaars' trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk (dagen, weken) op een verblijf plaats. Het zijn vaak alleen de overgebleven vuurstenen werktuigen die verwijzen naar een dergelijke nederzetting, meestal aangeduid met de term kampement. Uit verschillende studies is gebleken dat veel van deze vindplaatsen met vuursteenartefacten uit het paleolithicum, mesolithicum en vroeg neolithicum voorkomen in overgangsgebieden van nat/laag naar droog/hoog: zogenaamde gradiënten. Dit verband is sterker naarmate de gradiënt markanter is, zoals op de randen van beek dalen. De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel (*Afb. 36*). Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.

[61] Schriftelijke communicatie met Peter Bex (Cordeel) op 10/07/2019.

- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het Laat Paleolithicum en Mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.[62]

Afb. 36: Hypothetisch voorbeeld van een gradiëntzone (M. Verhoeven et al. 2010, fig 33, p.87).

Vermits het terrein in het verleden aan de voet van een getuigenheuvel lag op slechts ca. 80 m afstand van de Zwarte Beek en dus topografisch in een gunstige positie gelegen was binnen de gradiëntzone, is het potentieel op het aantreffen van prehistorische artefactensites in principe hoog. In de omgeving zijn echter geen CAI locaties gekend die dateren uit de prehistorische periode. Hiernaast dient te worden opgemerkt dat het terrein in een (sub-)recent verleden grootschalig verstoord is. De exacte diepte van de verstoringen is niet gekend, maar er is een reële kans dat een potentieel aanwezig prehistorisch bodemarchief verstoord is, hetgeen maakt dat het potentieel kan bijgesteld worden naar matig.

Potentieel voor (proto-)historische sites

In de CAI zijn wel verschillende aanwijzingen te vinden voor de aanwezigheid van (proto-)historische sites op of in de onmiddellijke omgeving van het terrein. Op het terrein heeft zich in het oosten en noorden de stadsomwalling van Beringen bevonden, evenals enkele gebouwen uit de nieuwe en nieuwste tijd. Dit wordt aangeduid door historische kaarten en voor de stadsomwalling ook door de CAI. In de omgeving zijn CAI-locaties gekend die dateren vanaf de ijzertijd tot en met de nieuwste tijd. Dit alles wijst op continue bewoning in Beringen vanaf de ijzertijd. Het archeologisch potentieel van het terrein kan dan ook als hoog worden ingeschat, vnl. voor het aantreffen van archeologische resten die dateren vanaf de middeleeuwen. Voor de aanwezigheid van resten daterend uit de ijzertijd of de Romeinse periode zijn er geen rechtstreekse aanwijzingen, hetgeen maakt dat het potentieel hiervoor eerder als matig kan worden ingeschat.

In onderstaande tabel (TABEL 1) wordt op basis van de reeds gekende informatie voor het onderzoeksgebied een verwachting voorgesteld voor de betreffende fase van het onderzoek (bureauonderzoek) voor het projectgebied.

[62] Deeben, J. & E. Rensink (2005), 171-199; M. Verhoeven, G.R. Ellenkamp & D.M.G. Keijers (2010), 87, 101.

Het voorkomen van archeologische spoorcomplexen kan tenzij in omschreven gevallen nooit uitgesloten worden. Wanneer een verwachting voor een bepaalde periode niet van toepassing is, wordt dit omschreven in de tabel.

Periode	Verwachting onderzoeksgebied
steentijd	matig
• paleolithicum (1.300.000 – 12.000 BP)	
• mesolithicum (10.000 BP – 4.000 v. Chr.)	
• neolithicum (5.250 – 2.000 v.Chr.)	
metaaltijden	matig
• bronstijd (2.000 – 800 v. Chr.)	
• ijzertijd (800 – 57 v. Chr.)	
Romeinse tijd	matig
• vroeg-Romeinse tijd (57 v. Chr. – 69 n. Chr.)	
• midden-Romeinse tijd (69 – 284 n. Chr.)	
• laat-Romeinse tijd (284 – 406 n. Chr.)	
middeleeuwen	hoog
• vroege middeleeuwen (406 – 900 n. Chr.)	
• volle middeleeuwen (900 – 1.200 n. Chr.)	
• late middeleeuwen (1.200 – 1.500 n. Chr.)	
nieuwe tijd	hoog
• 16de eeuw	
• 17de eeuw	
• 18de eeuw	
nieuwste tijd	hoog
• 19de eeuw	
• 20ste eeuw	
• 21ste eeuw	

TABEL 1: Archeologische verwachting per periode voor het onderzoeksgebied

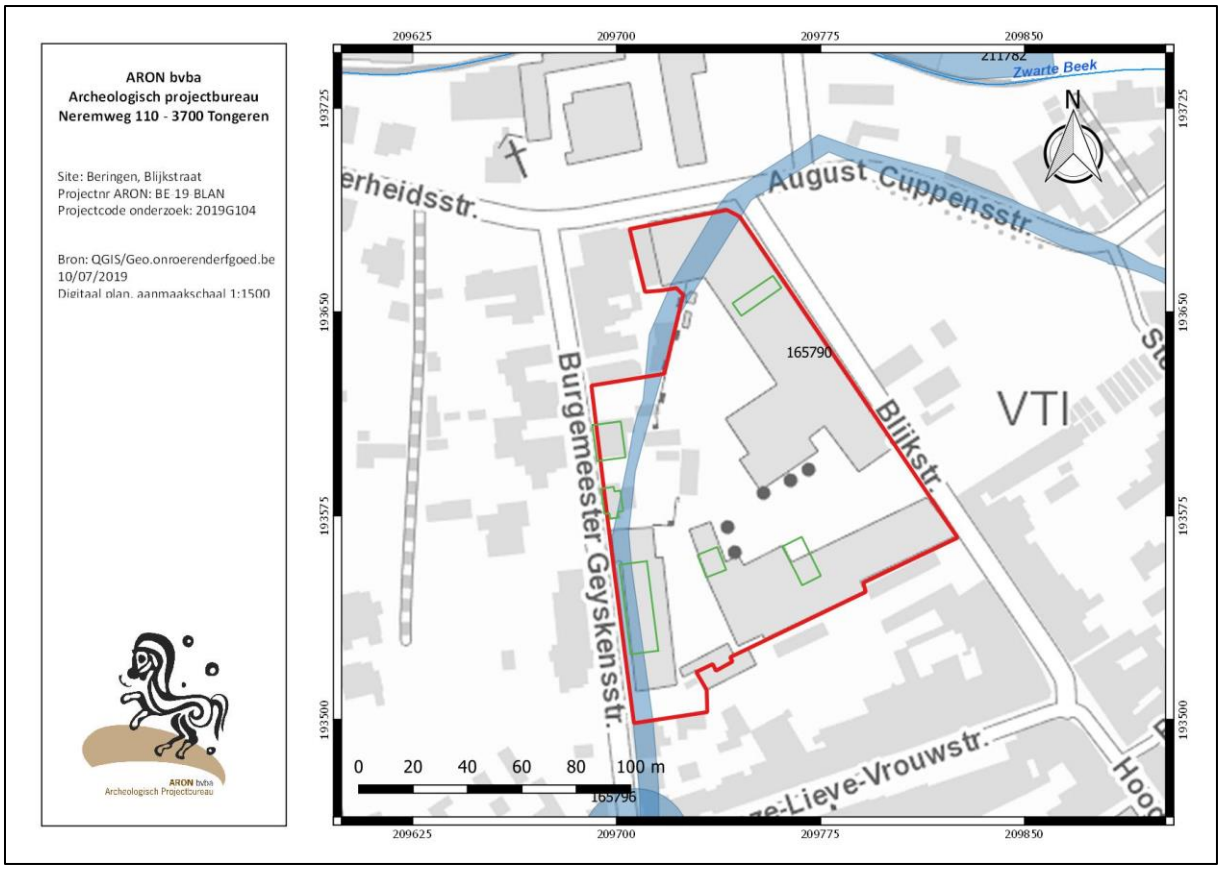
- **Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk? Indien ja, motiveer de keuze van de te gebruiken methode.**

Neen: het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het terrein over een matig potentieel beschikt voor het aantreffen van resten die dateren uit de prehistorie, de metaaltijden en de Romeinse tijd. Voor het aantreffen van resten die dateren vanaf de middeleeuwen is het potentieel zelfs hoog gezien de stadswallen van Beringen in het westen en noorden van het terrein verwacht worden en er bebouwing aanwezig was vanaf minimaal de 18de eeuw.

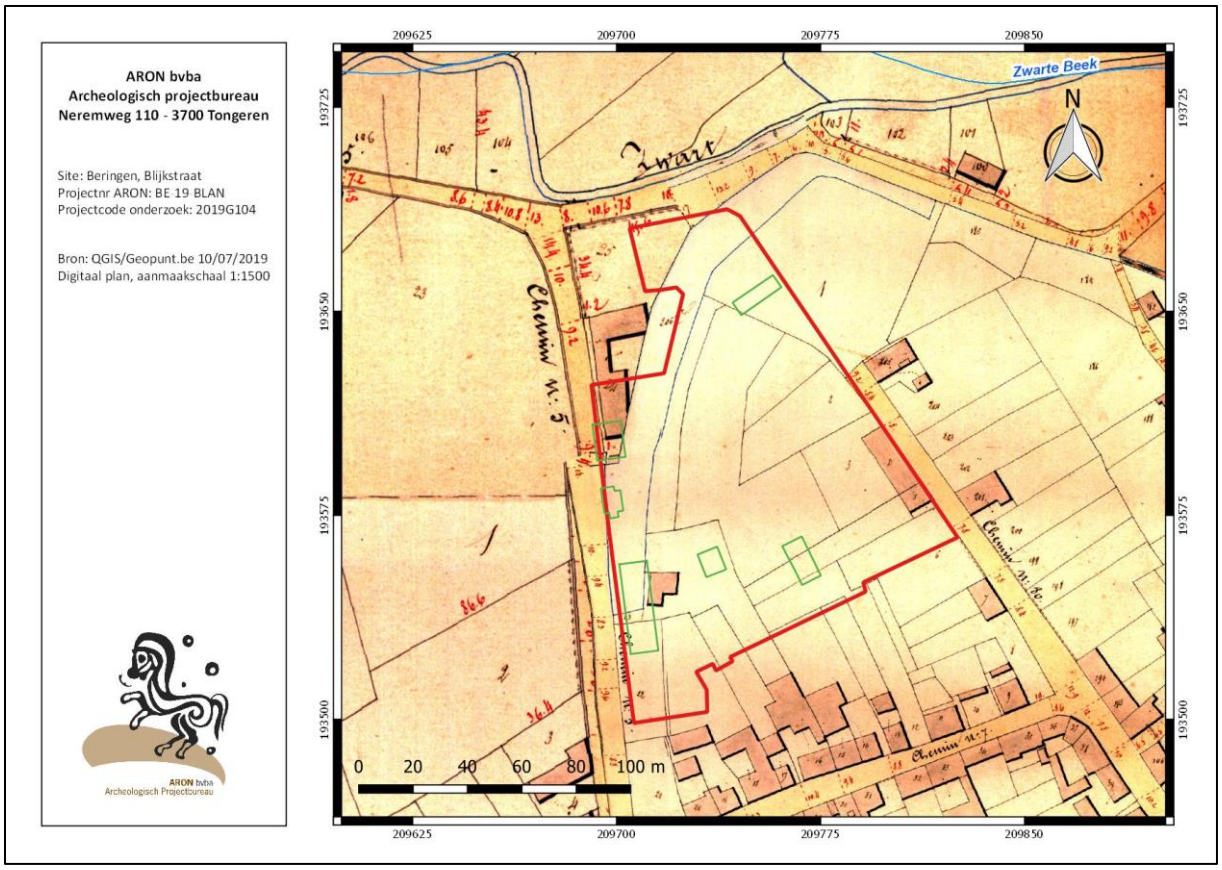
Hiertegenover staat dat het terrein in een (sub-)recent verleden vrij grootschalig verstoord is over haar volledige oppervlakte en dat de impact van de huidige bodemingrepen beperkt is gezien slechts de huidige verstoringen verwijderd worden. Dit neemt niet weg dat het archeologisch vlak / archeologische resten plaatselijk zichtbaar kunnen worden tijdens de uitvoer van de geplande werken.

Omwille van het hoge archeologische potentieel wordt een sloopbegeleiding op het volledige terrein aanbevolen, met de nadruk op de sloopbegeleiding van de westelijke kelders (ca. 547 m²) waar zich in het verleden de stadsvesten en ook bebouwing bevonden (*Afb. 37-38*). Ander archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuven, opgraving) is niet opportuun gezien dit het bodemarchief meer zou verstoren dan de geplande werken. Boringen, veldkartering en geofysisch onderzoek zijn niet mogelijk vanwege de aanwezige verhardingen en bebouwing op het terrein.

Het dieper gelegen bodemarchief dat binnen de huidige werken niet aangesneden wordt, blijft in het kader van de huidige omgevingsvergunning in situ behouden. **Wel dient bij een toekomstige ontwikkeling van het terrein, een nieuwe archeologienota te worden opgemaakt waarin de impact van de geplande werken bepaald wordt en de noodzaak tot verder archeologisch onderzoek nagegaan wordt.**

Afb. 37: Overzichtsplan met indicatie van de op te volgen kelders (groen) en overlay van de CAI-locatie (blauw) op het terrein.

Afb. 38: Atlas der Buurtwegen met indicatie van de te slopen kelders in het groen en het projectgebied in het rood.

2.6 Kennisvermeerdering

2.6.1 Potentieel, aard en motivering

Vermits het terrein in het verleden aan de voet van een getuigenheuvel lag op slechts ca. 80 m afstand van de Zwarte Beek en dus topografisch in een gunstige positie gelegen was binnen de gradiëntzone, is het potentieel op het aantreffen van prehistorische artefactensites in principe hoog. In de omgeving zijn echter geen CAI locaties gekend die dateren uit de prehistorische periode. Hiernaast dient te worden opgemerkt dat het terrein in een (sub-)recent verleden grootschalig verstoord is. De exacte diepte van de verstoringen is niet gekend, maar er is een reële kans dat een potentieel aanwezig prehistorisch bodemarchief verstoord is, hetgeen maakt dat het potentieel kan bijgesteld worden naar matig.

In de CAI zijn wel verschillende aanwijzingen te vinden voor de aanwezigheid van (proto-)historische sites op of in de onmiddellijke omgeving van het terrein. Op het terrein heeft zich in het oosten en noorden de stadsomwalling van Beringen bevonden, evenals enkele gebouwen uit de nieuwe en nieuwste tijd. Dit wordt aangeduid door historische kaarten en voor de stadsomwalling ook door de CAI. In de omgeving zijn CAI-locaties gekend die dateren vanaf de ijzertijd tot en met de nieuwste tijd. Dit alles wijst op continue bewoning in Beringen vanaf de ijzertijd. Het archeologisch potentieel van het terrein kan dan ook als hoog worden ingeschat, vnl. voor het aantreffen van archeologische resten die dateren vanaf de middeleeuwen. Voor de aanwezigheid van resten daterend uit de ijzertijd of de Romeinse periode zijn er geen rechtstreekse aanwijzingen, hetgeen maakt dat het potentieel hiervoor eerder als matig kan worden ingeschat.

Gezien het hoge potentieel op het aantreffen van de voormalige stadsvesten, waarover tot heden weinig bekend is, kan een verder onderzoek tot kenniswinst leiden. Gezien het terrein in de toekomst verder ontwikkeld zal worden, is verder onderzoek bovendien aan te bevelen om een zicht te krijgen op de aanwezigheid en de bewaring van een waardevol archeologisch bodemarchief. Op deze manier kan de impact van toekomstige werken mogelijk beter ingeschat worden.

2.6.2 Methodiek voor vervolgonderzoek

Omwille van het hoge archeologische potentieel wordt een sloopbegeleiding op het volledige terrein aanbevolen, met de nadruk op de sloopbegeleiding van de westelijke kelders (ca. 547 m²) waar zich in het verleden de stadsvesten en ook bebouwing bevonden (*Afb. 37-38*). Ander archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuven, opgraving) is niet opportuun gezien dit het bodemarchief meer zou verstoren dan de geplande werken. Boringen, veldkartering en geofysisch onderzoek zijn niet mogelijk vanwege de aanwezige verhardingen en bebouwing op het terrein.

Het dieper gelegen bodemarchief dat binnen de huidige werken niet aangesneden wordt, wordt in situ behouden.

De methodiek, technieken en onderzoeksvragen voor vervolgonderzoek worden uitgebreid beschreven in deel 2: Programma van Maatregelen. Wel kan reeds opgemerkt worden dat de sloopbegeleiding in 2 fases zal plaatsvinden, conform de fasering van de geplande werken (zie supra).

3. Samenvatting

De initiatiefnemer plant op een 1,47 ha groot gebied langs de Blijkstraat, August Cuppensstraat en de Burgemeester Geyskensstraat in het historisch stadcentrum van Beringen (prov. Limburg) de sloop en herontwikkeling van het voormalige VTI scholencomplex (fase 3). Binnen de huidige omgevingsvergunning valt enkel de sloop van de bestaande gebouwen en verhardingen en het rooien van aanwezige begroeiing.

Het onderzoeksterrein wordt tot heden overwegend ingenomen door de schoolgebouwen van het VTI. Tussen de schoolgebouwen bevinden zich nog enkele woningen met achterin soms een tuin met enkele bijgebouwen. Centraal is het terrein verhard, in het zuiden bevindt zich een aantal bomen. In het uiterste zuidwesten van het terrein bevindt zich een grasperk.

Beringen, gelegen in het Heuvelland van Lummen op een getuigenheuvel, kent zijn oorsprong waarschijnlijk in de 6de tot 8ste eeuw, maar werd voor het eerst vermeld in 1120. [63]Beringen was een allodiale heerlijkheid, die deel uitmaakte van het erfgoed van Sint-Adelardus van Corbie.[64] Later verwierf de graaf van Loon de voogdijrechten over Beringen. In de 13de eeuw verkreeg Beringen de stadsrechten. Kort hierna werd de stad omwald. Volgens de CAI en cartografische bronnen (18de – 19de eeuw) viel het noordwestelijk deel van de omwalling samen met de westelijke en noordelijke grens van het huidige onderzoeksterrein. Ten oosten van het terrein lag de Blijkstraat. Het onderzoeksterrein was aanvankelijk overwegend in gebruik was als tuinzone.
De stadsversterking bestond uit aarden wallen en met water gevulde grachten. Drie poorten verleenden toegang tot het stadscentrum.[65] Aangezien de Bourgondiërs bij hun aanvallen de wallen rondom de stad grotendeels gesloopt hadden, werden deze in 1596 heropgetrokken. [66] In 1826 begon men met het dempen van de grachten en het slopen van de wallen. De vrijgekomen terreinen van de vroegere stadsversterkingen werden openbaar verkocht en grotendeels in tuinen herschapen.[67] Op het onderzoeksterrein verdween het laatste restant van de stadsgracht pas in het begin van de 20ste eeuw.
Door zijn gunstige ligging bij een knooppunt van verkeers- en handelswegen werd Beringen verschillende keren belegerd, ingenomen en vernield door militaire eenheden in de loop van de 15de, 16de en 17de eeuw. De grondige verwoesting van de stad in 1654 kwam Beringen nooit te boven. De stad verviel tot een eenvoudig landbouwdorp.[68]
Ingrijpende wijzigingen in de stedelijke samenleving en in het economisch patroon kwamen pas met de oprichting van de steenkoolmijn van Beringen. De koolmijn van Beringen werd operationeel in 1922.[69] Bij de start van de mijnindustrie te Beringen achtte het Bisdom het nodig technisch onderwijs in te richten te Beringen. Vervolgens kocht de opgerichte beheerraad een oude leegstaande brouwerij op het huidige onderzoeksterrein om hier het VTI op te starten.
Bebouwing was echter al (in enigszins beperkte mate) op het terrein aanwezig vanaf minimaal de 18de eeuw. Het gebouwenbestand nam in de loop der jaren toe, aanvankelijk vnl. langs de omringende wegenis met nadien o.a. de brouwerij in het zuiden die later gebruikt werd als schoolgebouw. In de 20ste eeuw werden de gronden ten noorden van de brouwerij stilaan in gebruik genomen door de school en bebouwd en verhard.

Het terrein is bijgevolg tot heden grotendeels verstoord door de aanwezigheid van de scholencampus. Hiertegenover staat dat de meeste gebouwen niet onderkelderd zijn en dat de meeste verstoringen dus mogelijk beperkt zijn qua diepte. Enkele kelders op het terrein hebben een totale oppervlakte van ca. 842 m². Er kan verwacht worden dat de toplaag (bovenste 40 à 50 cm) van het volledige terrein verstoord is. Plaatselijk, ter hoogte van leidingen, funderingen, putten en kelders, worden diepere verstoringen verwacht tot ca. 3,5 m onder het maaiveld. Exacte verstoringsdieptes, evenals de verstoringsomvang van diepere constructies zijn momenteel echter niet gekend.

[63] Gysseling 1960, 126; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/120879.
[64] Gerits 1989, 17.
[65] Carmans sd, 98; Gerits 1989, 18; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193
[66] Brockmans 1986, 64.
[67] Carmans sd, 98; Gerits 1989, 30; https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140193
[68] Gerits (1989), 28.
[69] Carmans sd., 98.

Vermits het terrein in het verleden aan de voet van een getuigenheuvel lag op slechts ca. 80 m afstand van de Zwarte Beek en dus topografisch in een gunstige positie gelegen was binnen de gradiëntzone, is het potentieel op het aantreffen van prehistorische artefactensites in principe hoog. In de omgeving zijn echter geen CAI locaties gekend die dateren uit de prehistorische periode. Hiernaast dient te worden opgemerkt dat het terrein in een (sub-)recent verleden grootschalig verstoord is, hetgeen maakt dat er een reële kans dat een potentieel aanwezig prehistorisch bodemarchief verstoord is. Dit maakt dat het potentieel kan bijgesteld worden naar matig.

In de CAI zijn wel verschillende aanwijzingen te vinden voor de aanwezigheid van (proto-)historische sites op of in de onmiddellijke omgeving van het terrein. Op het terrein heeft zich in het oosten en noorden de stadsomwalling van Beringen bevonden, evenals enkele gebouwen uit de nieuwe en nieuwste tijd. In de omgeving zijn verder in de omgeving CAI-locaties gekend die dateren vanaf de ijzertijd tot en met de nieuwste tijd. Dit alles wijst op continue bewoning in Beringen vanaf de ijzertijd. Het archeologisch potentieel van het terrein kan dan ook als hoog worden ingeschat, vnl. voor het aantreffen van archeologische resten die dateren vanaf de middeleeuwen. Voor de aanwezigheid van resten daterend uit de ijzertijd of de Romeinse periode zijn er geen rechtstreekse aanwijzingen, hetgeen maakt dat het potentieel hiervoor eerder als matig kan worden ingeschat.

Gezien de huidige geplande bodemingrepen echter enkel het verwijderen van bestaande verstoringen inhouden, is de impact op het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief beperkt. Dit neemt niet weg dat het archeologisch vlak / archeologische resten plaatselijk zichtbaar kunnen worden tijdens de uitvoer van de werken.

Omwille van het hoge archeologische potentieel wordt een **sloopbegeleiding** op het volledige terrein aanbevolen, met de nadruk op de sloopbegeleiding van de westelijke kelders (ca. 547 m²) waar zich in het verleden de stadsvesten en ook bebouwing bevonden. Ander archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuven, opgraving) is niet opportuun gezien dit het bodemarchief meer zou verstoren dan de geplande werken. Boringen, veldkartering en geofysisch onderzoek zijn niet mogelijk vanwege de aanwezige verhardingen en bebouwing op het terrein.

Het dieper gelegen bodemarchief dat binnen de huidige werken niet aangesneden wordt, wordt in situ behouden. **Wel dient bij een toekomstige ontwikkeling van het terrein een nieuwe archeologienota te worden opgemaakt waarin de impact van de geplande werken bepaald wordt en de noodzaak tot verder archeologisch onderzoek nagegaan wordt.**.

Neremweg 110 · B-3700 Tongeren • T +32(0) 12 22 52 50 • F +32(0) 12 77 00 34 • info@aron-online.be • www.aron-online.be